GRADIS

GRADISOV VESTNIK

30 LET

LETO XVII — 212 Ljubljana, december 1975 GLASILO GRADISA

Poslovni rezultati in osebni dohodki

● Rezultati v zadnjih mesecih so nespremenjeni

Počasi in zanesljivo se približuje konec leta, ko bomo sklenili letošnji obračun. Ta ne bo bistveno drugačen od desetmesečnega, ki je pred nami.

Dinamika obsega in uspeha ne popušča, tako da so podatki več kot zadovoljivi, pa naj gre za primerjavo z lanskim letom ali s planiranimi vrednostmi.

Poglejmo glavne podatke — v mio din:

Sestavina	I.—X. 74	I.—X. 75	Indeks	Delež v % 1974	1975
Vrednost proizvodnje	1280	2230	174	100,0	100,0
Tuje storitve	252	417	166	19,7	18,7
Družbeni proizvod	338	1813	176	80,3	82,3
Vrednost čiste proizv.	1028	1207	175	53,9	54,1
Stroški	690	606	179	26,4	27,2
Amortizacija	29	55	186	2,3	2,5
Dohodek	309	551	178	24,1	24,7

Porast prikazanih sestavin je dokaj enakomeren in visok. Struktura vrednosti proizvodnje se zato ni veliko spremenila. Ugodno je povečanje deleža družbenega proizvoda in dohodka — od 24,1 % na 24,7 %, to je domala na četrtino vrednosti proizvodnje.

Delitev dohodka je bila takale:

Sestavina	I.—X. 74	I.—X. 75	Indeks	Delež v % 1974	1975
Dohodek	309	551	178	100,0	100,0
Obveznosti	43	90	207	14,1	16,3
Čisti dohodek	265	416	174	65,9	83,7
Izplačani OD in OP	196	315	161	63,7	57,1
Ostanek dohodka	69	146	212	22,2	26,6
% od VP	5,4	6,6	122		

Porast posameznih elementov dohodka je neenak. Več kot podvojile so se obveznosti in ostanek dohodka in sicer na račun osebnih dohodkov, ki so porasli za 61 %, medtem ko se je njihov delež v dohodku znižal od 63,7 % na 57,1 %.

● Zadovoljivi osebni dohodki

Kljub temu pa so osebni dohodki v Gradisu več kot zavidljivi. Poglejmo najnovejše podatke, ki jih za 59 slovenskih gradbenih podjetij objavlja Biro gradbeništva. Podatki se nanašajo na tričetrtletno obdobje.

Najprej bomo spoznali višino urnih osebnih dohodkov (neto) Gradisa in poprečne urne OD in mesto posamezne kvalifikacijske skupine Gradisa med 59 podjetji.

Kvalif. skupina	⌀ OD/h 59 podjetij	OD/h Gradisa	Indeks	Mesto rang
NK delavci	11,48	12,25	107	8.
PK delavci	12,97	15,01	114	3.
PU delavci	14,44	15,54	108	9.
K delavci	17,54	19,57	112	5.
VK delavci	20,99	23,49	112	4.
ročni delavci	15,64	17,13	110	10.
NS delavci	15,87	16,46	104	27.
SS delavci	23,43	23,16	99	31.
VIS delavci	30,04	30,16	100	32.
VS delavci	37,88	38,60	102	25.
delovodje	25,81	29,41	114	6.
umski delavci	25,94	28,81	111	8.

(nadaljevanje na 2. str.)

Res šele od 1960 dalje?

● Končana je akcija za priznanje benificiranega delovnega staža šoferjem

V naši družbi je že 22 let tekla akcija za priznanje beneficiranega delovnega staža šoferjem. Letos je ta akcija končana in človek bi dejal, da smo sedaj lahko zadovoljni, saj prizadevanja vseh let nazaj niso bila zaman. Pa vendar je pri vsem tem priznanju nekaj ušlo skozi: kako je mogoče, da prizavamo beneficiran delovni staž samo od leta 1960 dalje?

Prav gotovo so raziskave, poizvedovanja, ankete, zdravstveni izsledki itd. pokazali, da je nemogoče prebiti celo delovno dobo v šoferskem poklicu. Le redki to zmorejo, kljub današnjim prizadevanjem, da se voznikom na vse načine olajšuje opravljanje njihovega dela — z udobnimi sedeži, klimatizacijskimi napravami, zaščitnimi osebnimi sredstvi, kot so delovna obleka, topla oblačila itd. Pa vendar le redki dočakajo kot šoferji upokojitev. Na kakšnih osnovah lahko torej priznamo beneficiran delovni staž samo od 1960. leta dalje? Mar so šoferji pred tem letom delali v boljših pogojih?

Tega res ne moremo reči, saj so naši šoferji takoj po vojni morali vse drugače delati kot pa danes. Na voljo so bili le stari avtomobili, ki jih je zapustila še stara Jugoslavija, ali pa nemška vojska ob begu. Naši ljudje so stara vozila vlačili iz rek

(nadaljevanje na 3. str.)

Večji del izkopov za HE Srednjo Dravo II je že gotovih

Za praznik republike

Pravijo, da je naš svet že zelo star in tako tudi človek, pa vendar so države začele nastajti le nekaj tisoč let nazaj, pri nas pa enotna država še svoje stoletnice ni doživela. Komaj po prvi svetovni vojni smo postali Jugoslavija, država južnih Slovanov, pa še to zadnje bolj na papirju. Samo trije jugoslovanski narodi so imeli kaj veljave v novi državi in še ti so se morali podrediti srbski vladavini. Šele velik davek človeških življenj smo morali plačati, da smo pred tridesetimi leti lahko začeli graditi tisto, kar danes imamo — državo svobodnih in enakopravnih narodov.

Kaj pomeni danes enakopravnost in suverenost v okviru svojih državnih meja, vemo; samo malo pogledamo v današnja dogajanja v svetu in že lahko vidimo, koliko narodov se mora v tem času še boriti za svojo lastno zemljo, na kateri žive že tisoče in tisoče let. Vsako leto zraste iz tega boja ena ali več držav, bolj ali manj samostojnih. Nekatere svojo suverenost ohranijo, druge zaradi neprestanih pritiskov od zunaj tega ne morejo. Mi pa že trideset let držimo težko priborjeno državnost v svojih rokah, čeprav smo tudi mi pod nenehnim pritiskom — enkrat z ene, drugič z druge strani; še več, iz dneva v dan so trdnejši temelji naše samoupravne družbe. Ko smo začeli s prvimi samoupravnimi poskusi, so na to marsikje zunaj gledali skeptično, danes pa se nam nanje ni treba več ozirati. Naš sistem je trden in vsak dan ga še utrjujemo z novimi oblikami za čim večjo prisotnost naših državljanov pri upravljanju. Ta pot je dobro začrtana in trideset let naše republike je pokazalo, da lahko z združenimi močmi dosežemo vse tisto, kar si premišljeno začrtujemo za naprej.

Danes že lahko rečemo, da nobena družba v svetu ne daje toliko možnosti delovnemu človeku upravljati s tistim, kar ustvarja. V svoji delovni organizaciji uresničujemo potrebe in interese, ki so vezani za naše delo, v svojih krajevnih in v zadnjem času tudi v samoupravnih interesnih skupnostih pa sodelujemo pri upravljanju zadev širšega družbenega pomena. Po tej poti torej hodimo do naše resnične socialistične družbe in nihče nas ne bo prepričal, da je kako drugače bolj prav.

Ko torej praznujemo letos trideset let svobodne republike, lahko tudi v naši delovni organizaciji ta jubilej poudarimo še z eno 30-letnico: 30 let delovnih uspehov Gradisa. Prav zato je bilo večina naših slovesnosti ob praznovanju prav pred dnevom republike, in tako smo ta velik praznik počastili tudi z našim delom. Prav ob tem času je priložnost, da se ozremo nazaj skozi naših trideset let in si lahko priznamo, da v teh letih nismo gradili samo prepotrebne objekte, ampak tudi dobre medčloveške odnose. S tem in z aktivnim delom naših ljudi na družbeno političnem področju smo tudi mi pripomogli, da pomeni naša republika danes za vse nas domovino, v kateri se vsako jutro brez skrbi odpravimo na delo, ne da bi se bali, da bomo mogoče to delo že jutri zgubili. Zato naj velja, da si še naprej prizadevajmo za tak razvoj naše družbe, ki bo omogočila delovnemu človeku upravljati s tistim, kar je zaslužil.

Aktualno

Stabilizacija

Okrepitev prizadevanj za boljše gospodarjenje v Gradisu

Po daljšem presledku se je 19. novembra 1975 sestala komisija za izvajanje akcijskega programa stabilizacije v Gradisu v razširjenem sestavu — Lojze Cepuš, Jernej Jeršan, Iko Ravnikar, Stane Uhan, Branko ing. Vasle in Rajko Zupančič.

Na dnevnem redu je imela komisija samo eno točko — realiziranje in prilagoditev programa stabilizacije nastalim spremembam.

Ugotovila je, da so v letu 1975 postale nekatere družbenopolitične skupnosti (občine) in institucije (SDK) zelo aktivne pri uresničevanju družbenih naporov za bolj stabilizirano gospodarstvo.

Nekatere naše TOZD so same uvidele, da je treba poleg čisto formalnih dolžnosti do svojih občinskih skupščin ponovno oživeti že pred tremi leti sestavljen akcijski program stabilizacije — APST v Gradisu; in ne le oživeti, tudi prilagoditi današnjim potrebam. Druge TOZD pa so vzele razne vprašalnike kot nebodijihtreba, to je bolj kot nadlego pri vsakdanjih opravilih kot pa opomin, da je vendarle treba nekaj postoriti v prid izboljšanja gospodarjenja.

Tako stanje je narekovalo komisiji Gradisa za izvajanje APST, da uskladi stabilizacijske napore družbe z napori Gradisovih TOZD, pri čemer naj bi predstavljal že sestavljen APST osnovo.

Komisija je zategadelj sprejela nekaj sklepov, ki jih spričo pomembnosti — tudi po sklepu komisije — objavljamo v našem časopisu.

1. Komisija podjetja za izvajanje APST meni, da je na nivoju podjetja nujno potrebno koordinacijsko telo za usklajevanje stabilizacijskih naporov posameznih TOZD in skupnih služb. Koordiniranje, spodbujanje in usmerjanje pri izvajanju konkretnih stabilizacijskih ukrepov bi lahko prevzela obstoječa komisija za izvajanje APST — kolikor bi se tako sporazumele TOZD in skupne službe.

2. Obstoječi APST je treba prilagoditi potrebam vsake TOZD in skupnim službam. Noveliranje APST se izvede tako, da se:

— v program vgradi več sistematičnosti glede na roke, zadolžitve in poslovne funkcije;

— vnese v program kar največ točk, ki jih bo možno zasledovati s pomočjo številčnih podatkov;

— izpopolni s točkami, ki jih od TOZD zahtevajo bodisi občinske skupščine, SDK, ali pa so jih TOZD predtem že same vnesle v svoj program;

— vključi v program (kjer to še ni) tudi sankcije za neizvajanje programa s strani zadolženih posameznikov.

3. Osnutek spremembam prilagojenega APST bo pripravila APS. Po obravnavi v komisiji za APST bodo osnutki APST po posameznih TOZD predloženi v obravnavo. Po sprejemu APST vsake TOZD in skupnih služb bo imel APST značaj splošnega samoupravnega akta.

4. Pri izvajanju APST ima najpomembnejšo nalogo informativna služba. Le-ta mora sproti — glede na zadolžitve — spremljati izvajanje APST vsake TOZD ter samodejno sporočati prizadetim TOZD oziroma odgovornim posameznikom podatke o (ne) izvajanju APST. V okviru informativne službe mora biti organiziran poseben referat zasledovanje za izvajanja ASPT.

5. Najodgovornejše naloge pri izvajanju APST imajo organizatorji proizvodnje. Zato je treba vnesti med kriterije za njihovo nagrajevanje tudi izpolnjevanje APST.

6. Izvajanje APST nima kratkoročnega niti samo srednjeročnega pomena, marveč v večini točk programa stalen značaj. Zato je vzeti tokratno akcijo kot eno od stalnih metod dela, usklajeno tudi s spremembami in vsebino planiranja.

7. Tudi v bodoče bo sindikalna organizacija Gradisa po svojih osnovnih organizacijah v TOZD in skupnih službah v še večji meri kot doslej poskrbela za izvajanje svojega akcijskega programa stabilizacije — SAPST.

8. Komisija za izvajanje APST v Gradisu končno meni, da imajo komisije za samoupravni delavski nadzor v TOZD prav na področju izvajanja APST eno od osnovnih torišč svojega delovanja.

Strojnica za srednjo Dravo II že dobiva pravo hrbtišče

Delavska kontrola naj bo učinkovita

V naši delovni organizaciji imamo v vsaki TOZD ustanovljene samoupravne delavske kontrole, katerih osnove so bile opredeljene v novi ustavi. Kakšen pomen ima ta naš organ, so v večina TOZD že spregledali, ponekod pa delavske kontrole še vedno ne delajo po smernicah, ki so bile z njihovo ustanovitvijo določene. Tu in tam je delavska kontrola še vedno formalna institucija in ima za svoje delo preveč splošne, za uspešno delo vsekakor premalo konkretne napotke. Tako dela kot kontrola odločitev in zadev, ki za delavčev samoupravni in družbenoekonomski položaj niso bistvene.

Konferenca OOS GIP GRADIS je v novembru sklicala sestanek predsednikov delavskih kontrol, z namenom, da se pogovorijo o dosedanjem delu teh organov in pa o konstituiranju delavske kontrole na ravni delovne organizacije. Ko so razpravljali o poročilih njihovega dosedanjega dela, so poudarili, da je sam organ premalo povezan z ljudmi, da se ljudje še ne zavedajo dovolj pomena delavske kontrole za njihov položaj. Sami člani kontrole namreč ne morejo vedeti za vsa dogajanja v svoji TOZD, zato bi morali delavci tudi s svojimi predlogi pripomoči k aktivnemu delu v kontroli. Ponekod so se odločili, da bodo večjo aktivnost delavskih kontrol dosegli s povečanjem članov tega organa, drugje pa so spet menili, da jim trije člani zadostujejo, saj se še ti težko dobijo skupaj na sestanek.

Ob ustanovitvi delavske kontrole na ravni delovne organizacije so prisotni sklenili, da bodo do naslednjega skupnega sestanka o načinu organizacije le-te pripravili ustrezne predloge in jo nato tudi konstituirali.

NADALJEVANJE S 1. STRANI NADALJEVANJE S 1. STRANI

Poslovni rezultati . . .

Naši kvalificirani delavci zaslužijo poprečno 19,57 din na uro krat 182 ur je 3560 din na mesec v rednem delovnem času (brez nadur in terenskega dodatka). Poprečno zasluži kvalificirani delavec v slovenskem gradbeništvu (17,54 × 182 = 3180 din na mesec, to je 380 dinarjev ali 12 odstotkov (indeks 112) manj kot Gradisov kvalificiran delavec. S tako višino OD — 19,57 din na uro oziroma 3560 din na mesec zavzame Gradisov kvalificiran delavec 5. mesto. To pomeni, da imajo med 59 podjetji samo še v štirih podjetjih (Graditelj Beltinci, Obnova Celje in Gradbenik Lendava, Gorica N. Gorica) kvalificirani delavci višje osebne dohodke kot pri Gradisu. Vidimo, da med njimi razen podjetja Gorica ni nobenega večjega poznanega podjetja.

Med ročnimi delavci zaslužijo v Gradisu najbolje polkvalificirani delavci (3. mesto), ki dosegajo sploh najboljši položaj.

● Posebnosti pri razvrščanju delavcev v posamezne skupine

Pri umskih delavcih se najprej začudimo, ker imajo vse skupine umskih delavcev razen delovodij poprečne OD (srednje strokovni delavci celo podpoprečne — indeks 99). Na koncu pa ugotovimo nadpoprečen indeks 111 in 8. mesto; ravno obratno kot pri ročnih delavcih, kjer je popreček slabši od posameznih skupin ročnih delavcev.

Zakaj tako? Odgovor najdemo v razvrščanju delavcev v kvalifikacijske skupine.

Za ročne delavce imamo strožje kriterije razvrstitve. Pri nas je NK delavec dlje časa kot v večini drugih podjetij; ravno tako delavec pri nas težje doseže stopnjo VK delavca, pa tudi K delavca. Kdor pa pridobi v Gradisu kvalifikacijo, je zanjo dobro nagrajen — zato visoka mesta po skupinah. Ker pa imamo zaradi strožjih kriterijev razvrščanje ročnih delavcev slabšo formalno strukturo, je poprečje ročnih delavcev slabše.

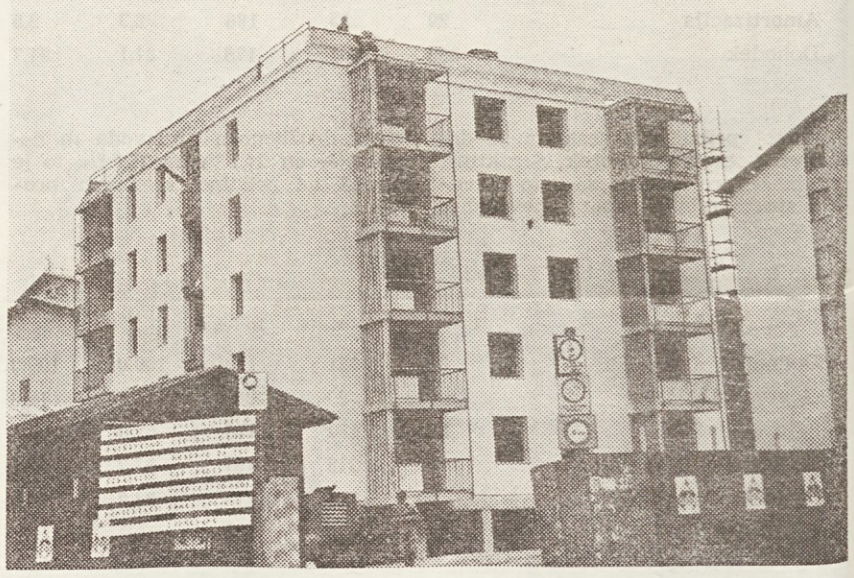

Eden od 25 stanovanjskih stolpičev v Novem mestu

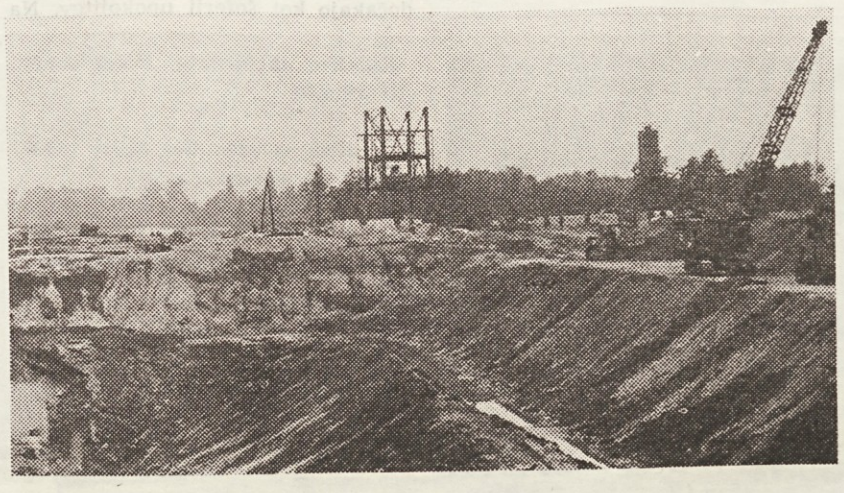

Pri umskih delavcih je položaj obrnjen. V Gradisu imamo komaj nekaj deset delavcev razvrščenih na delovna mesta NS (nižje strokovnih) delavcev, dejansko pa jih imamo nekaj sto, ki so pretežno razvrščeni na delovno mesto SS (srednje strokovnih) delavcev. Vsled tega imajo preostali NS delavci nizek nivo OD. Nizke nivo OD imajo tudi delavci z dejansko NS izbiro, ki so razvrščeni v skupino SS delavcev. Delavci z dejansko SS izobrazbo (tehniki) pa so razvrščeni v VIS, če ne VS (visoko strokovno) skupino delavcev. Tako ima vsaka skupina umskih delavcev razen delovodij navidezno nizke OD, vsi skupaj pa imajo visoke OD, saj dosegajo 8. mesto med 59 podjetji. To očitno kaže, da v večini drugih podjetij niso tako liberalni pri razvrščanju umskih delavcev kot v Gradisu.

● Gradis prekaša vsa podjetja

Na koncu poglejmo še mesta nekaterih konkurenčnih podjetij, ki jih dosegajo po višini osebnih dohodkov ročnih in umskih delavcev.

Podjetje	Ročni delavci OD/h	mesto	Umski delavci OD/h	mesto
Gorica, Nova Gorica	18,61	3.	29,10	6.
Gradis, Ljubljana	17,13	10.	28,81	8.
Slovenija ceste, Ljubljana	17,04	11.	28,56	11.
Stavbenik, Koper	16,62	14.	27,25	20.
Konstruktor, Maribor	16,36	18.	25,35	30.
Tehnika, Ljubljana	16,18	20.	28,24	13.
GP Dravograd	15,96	22.	27,99	15.
Ingrad, Celje	15,91	23.	28,94	7.
Obnova Ljubljana	15,85	24.	26,38	26.
Primorje, Ajdovščina	15,85	25.	23,22	41.
Poprečje 59 podjetij	15,64		25,94	
Vegrad, Velenje	15,47	26.	26,50	24.
Stavbar, Maribor	15,08	30.	27,58	19.
Pionir, Novo mesto	14,24	39.	27,24	21.
SGP Grosuplje	14,22	40.	21,84	46.
Projekt, Kranj	13,94	43.	23,82	38.
Sava, Jesenice	12,72	51.	17,06	57.

● Naše TOZD

Preglednica ne potrebuje posebnega komentarja. S pomočjo »Analize osebnih dohodkov« za čas januar september 1975, ki so jo dobili vsi organizatorji proizvodnje, lahko primerjamo mesto vsake naše TOZD, kar bo zanimivo predvsem v primerjavi z našimi lokalnimi sosedi iz zgornje preglednice.

Naša nova TOZD Gradis gradnje Ptuj ima zaenkrat še nizke OD: pri ročnih delavcih dosega z 12,67 din/h 54. mesto, pri umskih delavcih pa z 20,72 din/h 49. mesto. Do konca leta, še posebej pa v naslednjem letu 1967 pričakujemo bistveno povišanje njihovih osebnih dohodkov in vključitev v »družino« Gradisovih TOZD tudi po tako pomembnem kazalniku kot je višina osebnih dohodkov. Kot smo obveščeni, se delavci TOZD Gradnje iz Ptuja močno trudijo tudi pri delu, da bi pričakovano bistveno povišanje OD upravičili tudi z delovnimi rezultati.

Stane Uhan

NADALJEVANJE S 1. STRANI NADALJEVANJE S 1. ST

Res šele...

in jarkov, jih popravili, kolikor se je dalo, toliko pač, da so lahko vozili. Takrat seveda ni bilo rezervnih delov, tudi ne rezervnih gum in podobnega. S takimi vozili (o njih bi težko rekli, da so imeli kabine, še šip ponavadi ni bilo) so prevažali gradbeni material, stroje, surovine, vse, kar je bilo takrat potrebno. Takrat so vsi delovni ljudje imeli ponavadi 10- ali 12-urni delovni delavnik, kako dolg pa je bil šoferjev dan, si pa lahko mislite ob vsem tistem pomanjkanju vozil in končno tudi voznikov. Ko že govorimo o priznanju beneficirane delovne dobe, se moramo spotakniti še ob nekaj: sicer nismo prevozniško podjetje, ampak gradbeno, vendar imamo v svoji sredini samostojno TOZD Strojno prometni obrat. V njem je zaposlenih 129 šoferjev in 233 strojnikov. Naši šoferji niso na nič boljšem položaju kot tisti, ki delajo pri prevozniških delovnih organizacijah. Vozijo sicer na krajše proge — vendar to prav gotovo nima nič prednosti. Vsak dan mora neštetokrat iz tople kabine na veter, dež ali sneg, da material naloži in zloži. Kaj to pomeni, nam lahko pove podatek, da se večina naših šoferjev otepa, če že ne z revmatizmom pa vsaj z večkratnimi prehladnimi obolenji. Sicer pa bolje, da o tem povedo naši šoferji sami:

Oto Trobentar

Trobentar Oto: »Sicer sem tudi sam delegat združenja šoferjev, in vem, koliko časa je tekla ta akcija za priznanje beneficiranega delovnega staža. Ob vsem tem se čudim, da ni priznano tudi za tiste šoferje, ki so vozili pred letom 1960. Kot voznik delam že od leta 1945 in takratne razmere niso primerljive z današnjimi. Vozil sem brez rezerve, kabine so bile brez šip, ceste pa slabe. Avtomobili so bili stari; spominjam se, da je Gradis kupil prvi novi avtomobil leta 1953. Takrat smo vozili najmanj 12 ur na dan, včasih tudi dva dni skupaj. Ni bilo prostih sobot, kot so danes. Na mesec smo naredili več kot 300 ur in če pogledamo na takratni obračunski in izplačilni list, bomo videli, da so nam za socialno zavarovanje (in torej tako tudi za pokojnino) odtegovali od **vseh ur** 37 %, ne samo od tistih rednih — obveznih 8 ur. Torej danes ne more biti vprašanje denarja ali časa podobnega v zvezi z beneficirano delovno dobo.«

Ernest Moser

Ernest Moser: »Kot šofer delam od leta 1943 pri Gradisu. Delal sem na gradbiščih vseh večjih elektrarn in moram reči, da je bilo takrat voziti vse kaj drugega kot danes. Sami smo si morali popravljati avtomobile, ki so bili stari, zvoženi. Spominjam se, da sem enkrat vozil tri dni iz Velenja do Ljubljane, ker nisem imel s čim zamenjati gume — oziroma takrat jih ni bilo. Danes sem tudi jaz član združenja šoferjev in lahko primerjam, kako delajo tudi drugod v sedanjem času. Včasih smo se dosti bolj mučili kot danes, saj so bile tudi ceste slabe. Slabi pogoji so bili tudi za mehanike in zanje se tudi sedaj ni dosti spremenilo. Če popravljajo avto na gradbiščih, se mora vleči v blato ali prah. Nihče ne vpraša ali je mraz ali dež. Na voljo morajo biti ob vsakem času, da delo ne stoji.«

Marčelo Grgolet

Marčelo Grgolet: »Vozim avtomešalec in sem stalno na poti — od betonarne do gradbišča. Velikokrat moram iz tople kabine na mraz, avtomešalec pa je treba tudi po vsaki izpraznitvi temeljito oprati, tako da imam vse dneve opravka z vodo. Zato tudi sem večno prehlajen, pa tudi revmatizem imam. Mi vozniki imamo tudi slabo urejeno prehrano, vsaj včasih je bilo tako. Zato sem bil tudi bolan in danes vozim le še z eno četrtino želodca. Revmo sem pa dobil še takrat, ko smo vozili brez pravih kabin — sami smo si jih naredili iz lesonita. Seveda so bile potem brez šip.«

Ernest Gregorič: »Že od leta 1947 delam kot šofer. Danes je neprimerno boljše kot včasih — ceste so dobre, avtomobili tudi. Včasih so bili stari avtomobili, brez vrat. Danes sem zato ves revmatičen. Delali smo po 300 ur in tudi več na mesec. Nismo imeli toplih oblačil, tudi če si imel denar, si jih nisi mogel kupiti, ker jih ni bilo. Beneficiran delovni staž bi se moral priznati od vojne dalje, saj smo najbolj trpeli prav takrat, ne sedaj.«

Franc Erjavec

Franc Erjavec: »Včasih smo delali cele dneve in nobeden ni vprašal, če hočem delati ali ne. Vozil sem na starih ameriških avtomobilih, za katere ni bilo rezervnih delov, gume smo si sami »flikali«. Delavnic ni bilo, tako kot so danes.«

Tako torej menijo naši šoferji. Naš strojno prometni obrat ima pa tudi 233 strojnikov, ki so delali v prav tako hudih razmerah kot naši šoferji in še danes njihovo delo ni dosti lažje. Povejmo le podatek, da noben naš strojnik ni dočakal pokojnine s polnim številom let delovne dobe! Pravzaprav je do sedaj bilo upokojenih le nekaj strojnikov — invalidsko. Ostalih na žalost ni več med nami živimi. Njihovo delo je bilo izredno težko predvsem po vojni. Takrat stroji na gradbiščih niso imeli kabin. Ljudje so bili izpostavljeni mrazu in dežju. Kasneje so sicer dobili najprej rokavice in potem še bunde, vendar so delovni pogoji za njih še vedno slabi. Pa naj spet kar sami povedo:

Karel Marinič: »Delam na bagru in s takim strojem sem bil včasih na gradbiščih v Kidričevem, Šoštanju, Jesenicah itd. Delal sem tudi na nakladaču in na žerjavu. Ko smo delali v povojnih letih v Velenju, sem mesec dni spal le po štiri ure na dan. Ob takem tempu dela so tudi stroji trpeli, še posebno, ker so bili že stari. Sam imam posledice od tistih časov, saj imam težave od 1953. leta naprej s hrbtenico. Tudi revma me daje. Danes moj stroj sicer res ima kabino, vendar je v njej tak ropot, kadar stroj teče, da že slabše slišim. Delamo v jami in tu je od vseh teh strojev in tovornjakov takšen dim, da moramo hoditi nekajkrat na dan ven, nadihat se čistega zraka. Ko tukaj delam, tudi nimam pravega teka za jesti.«

Karel Marinič

Franc Špeh

Franc Špeh: »Delal sem ves čas na strojih, večinoma na buldožerju. Malo boljši pogoji za delo so vseeno sedaj kot pred desetletji, imamo vsaj kabine na strojih. Včasih smo si postavili kar železne palce na stroj, okoli pa platno in koliko nas je to »varovalo«, je poglavje zase. Včasih je bila kar lužica od dežja na sedežu. Seveda imam zato tudi danes revno. Ce bom pa dočakal penzijo kot strojnik, si pa ne delam upanja.«

Janez Marinuč: »Meni se sploh zdi, da bi morali imeti tisti, ki smo vozili takoj po vojni, priznana kar dvojna leta. Imeli smo stare stroje, ki so bili slabo zaščiteni proti vremenskim neprilikam. Ni bilo kabin, ni bilo zaščitnih sredstev, redno smo delali po 10, 12 ur na dan ali pa še več. Danes se ta ves prestani napor močno maščuje. Tako smo sedaj vsi neke vrste invalidi, vsakemu manjka precej zdravja. Tudi šoferji so delali v težkih pogojih in tudi danes za njih ni preveč rožnato. Če je že kdo upravičen do beneficiranega delovnega časa, so to prav gotovo šoferji in strojniki.«

Jože Boc

Jože Boc: »Dvajset let sem že pri Gradisu in ves čas delam na buldožerju. Kot strojnik sem pa delal, še preden sem prišel k podjetju. Včasih smo delali po cele dneve, brez spanja. Danes smo kljub boljšim pogojem vedno prehlajeni in vsi revmatični.«

Tako torej mislijo naši šoferji in strojniki. Tako mislimo tudi mi in jih pri njihovem prizadevanju popolnoma podpiramo. Njihove izjave o tem, kakšni pogoji za delo so bili včasih, najbrž ne potrebujejo komentarja. Lahko še enkrat poudarimo samo to, da imajo s svojimi zahtevami za beneficiran delovni staž (in to tudi za tiste pred letom 1960) popolnoma prav. V njihovih prizadevanjih bi jih moral podpreti tudi naš sindikat, saj bodo lahko le s podporo družbenopolitičnih organizacij v naši delovni organizaciji in tudi zunaj nje uspeli.

Nada M.

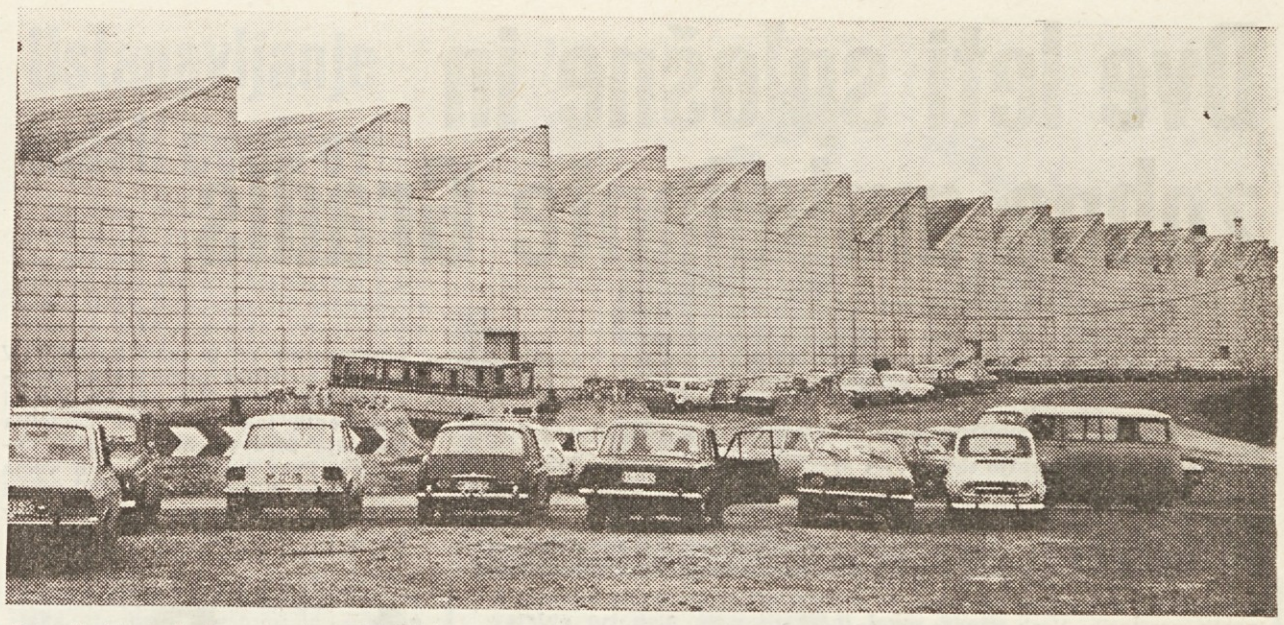

Otvoritvi te hale je prisostvoval tudi France Popit

Gradimo tudi na Dolenjskem

Gradisove gradbiščne table lahko najdemo res po celi Sloveniji. Menda je z njimi najbolj »okrašena« Štajerska, pa tudi drugod jih ni malo. Izjema je le Dolenjska, kjer bi do zadnjih let kar težko našli naše gradbišče. No sedaj tudi tam nismo več tujci, saj smo delali in še delamo v Mirni, Grosupljem in seveda v metropoli Dolenjske — Novem mestu. Ustavili se bomo kar v tem kraju, kjer naša TOZD Ljubljana-okolica gradi za enega največjih investitorjev za — industrijo motornih vozil (IMV).

Delavci GE Ljubljana-okolice so začeli v Novem mestu delati avgusta 1973. Večina del, ki so se jih lotili, je bila vezana na razširitev obstoječe glavne tovarne in sicer na jug, vzhod in zahod. Poleg teh razširitev je bilo vedno dovolj dela z manjšimi objekti in vzdrževalnimi deli, kot so na primer kanalizacija, oporni zidovi, dela v obratih IMV v Črnomlju in Šentjerneju itd.

Letos praznuje IMV dvajsetletnico obstoja in v teh letih je podjetje zraslo v enega naših najpomembnejših proizvajalcev vozil. Za tako veliko proizvodnjo pa so potrebni tudi primerni objekti in v zadnjih letih smo k modernizaciji tovarne doprinesli tudi mi svoj delež. Gradis opravlja namreč pri gradnji večjih tovarniških hal v glavnem vsa zemeljska, tesarska in betonerska dela, nato pa dobavi in montira jekleno konstrukcijo podjetje »Mostogradnje« iz Beograda, durisol plošče na fasadnih stenah in strehah pa montira gradbeno podjetje »KOMGRAP«, prav tako iz Beograda.

Tam, kjer danes stoji moderna hala — t. i. »presernica«, je bil še lani velik hrib. Treba ga je bilo seveda odstraniti. Tako so tam razstrelili, odkopali in odvozili 100.000 kubičnih metrov raščenega materiala. To je precejšnje delo za TOZD, ki se ne ukvarja z gradnjo cest ali hidrocentral. Lani, ko so opravili to delo, so izvedli tudi gradbena dela za 11.100 m² novih tovarniških površin, naredili pa so tudi večji kanalizacijski zbiralnik. V samem mestu gradijo tudi stanovanjske objekte in lani je bila tako skupna vrednost opravljenih del 26,1 milijona din. Prej smo omenili »presernico«; to je objekt s stikalnicami s površino 5600 m². Letos so Gradisovci tu opravili za 17 milijonov din gradbenih del. Za dokončno izgradnjo (s stranskimi objekti) bo treba tu opraviti še za več kot 6 milijonov din gradbenih del. Za ilustracijo povejmo, da je bilo tu vgrajenih 500 ton armature in skoraj 7000 m³ betona.

Istočasno so v roku 1 meseca opravili še gradbena dela za 3.600 kvadratnih metrov novih pokritih prostorov.

Za v bodoče je TOZD Ljubljana okolica že sklenila pogodbe v vrednosti 30,5 milijona din; dela za ta denar bo treba opraviti v glavnem do konca maja leta 1976. V delu je tudi še en stanovanjski stolpič in novi odseki zunanje kanalizacije.

Na gradbišču v Novem mestu se je do sedaj izmenjalo že precej delavcev in vodij. Ker je kraj precej oddaljen od Ljubljane, so se »tehnični« dogovorili, da bodo na tem gradbišču odslužili svoje druge »vojaške roke« — od 1 do 2 let. Tako bo vsak za nekaj časa preizkusil, kako je, če si terenec. Ob našem obisku so svojo »vojaščino« služili ravno Vinko Damjan, Viktor Kalin ter inž. Vinko Ivas. Vsi Gradisovci stanujejo v delavskem naselju ob gradbišču, naselje pa je centralno ogrevano. Hrano vozijo do tam iz bifeja trgovskega podjetja Krka, vendar z njo delavci niso preveč zadovoljni.

Vidimo torej, da smo se v Novem mestu kar dobro zasidrali. Kaj pa pravi o našem delu investitor? O tem smo se pozanimali kar pri najbližjemu — pri »nadzornemu« — Francu Zavorniku in ta je povedal:

»Prej smo delali v glavnem s SGP »Pionir«, vendar ta ni izpolnjeval naših zahtev in smo se obrnili na Gradis. Z vami smo zelo zadovoljni, saj primete za vsako večje težko delo, tudi če je vezano na kratek rok. Delavci Gradisa so delali tudi sobote in nedelje, včasih tudi ponoči, če je bilo potrebno. Moram povedati, da imamo pri gradnji več izvajalcev in ravno Gradis je tisti edini, ki ni nikoli »odpovedal«. Mislim, da je pomembno pri vsem tem tudi vzdrževanje prijateljskih stikov med nami in Gradisom, med našim in vašim direktorjem. Zadovoljni smo bili z vami pri gradnji hal kot tudi pri gradnji 2 stanovanjskih stolpičev s skupno 50 stanovanji.«

Take izjave prav gotovo potrjujejo, da v Novem mestu nismo samo prehodni gostje, ampak bomo imeli možnosti za prevzem del tudi v naslednjih letih.

Vinko Damjan
Nada Muminović

V tem objektu so dobili delavci IMV nove garderobne prostore

Dve leti splošne in zobne ambulante Gradis

Tudi preventiva je pomembna

Osnova delovnega uspeha je vsekakor zdravje neposrednega proizvajalca. Tega so se zavedali tudi delavci samoupravnih enot Gradisa, ko so približno pred dvema letoma pravilno odločili in sklenili, da namenijo del svojih sredstev ustanovitvi splošne in zobne ambulante v pritličnih prostorih samskega doma v Mislejevi ulici.

Ta sestavek govori o naši obratni ambulanti, ki že dve leti deluje v novih prostorih. Vsak dan jo obišče veliko število naših delavcev in v njej išče zdravstveno pomoč. Po preselitvi iz tesnih prostorov v zdravstvenem domu Moste ima sedaj zdravstvena ekipa dosti boljše pogoje za delo. Tako se je ambulanta prostorsko povečala in tudi kadrovsko se je okrepila, saj je sedaj poleg splošne in zobne ambulante dobila tudi zobotehniko in tudi višjo medicinsko sestro, ki se udejstvuje predvsem na preventivnem delu. V bližnji prihodnosti bo tudi naš zdravnik usposobljen za delo na preventivi, tako da bo delo lažje in bo večji poudarek na preventivni dejavnosti, kot je bil do sedaj. Preventiva pomeni za vsako delovno organizacijo, za vsakega posameznika veliko, saj tako z zmanjšanimi ukrepi lahko izboljšamo zdravstveno stanje vsakega posameznika. S tem zmanjšamo tudi bolovanje, kar pa je že kolektivni prispevek k boju za stabilizacijo. Sedaj, ko deluje samo kurativa, se zmanjšuje odpornost organizma vsakega posameznika. Zaradi tega mora tak človek večkrat na bolovanje, ker se lahko zgodi, da bolezen ni ozdravljena Tako nastaja škoda za posameznika, pa tudi za samo delovno organizacijo, ki tako izgubi produktivnega delavca.

Druga oblika zdravstvenega varstva delavcev v naši obratni ambulanti pa je tudi zobna ambulanta, kjer ekipa skrbi za zobe naših delavcev.

Poleg zdravljenja načetih ali okvarjenih zob skrbi za obnavljanje manjkajočih zob. Tako je organizirana zobna tehnika, v kateri imamo zobotehnico. Tako je tesna povezava med zobozdravstvom in zobotehniko, kar je najugodnejše za naše delavce.

Obe ambulanti sta zelo dobro obiskani, tako da se zdravstvena ekipa včasih celo pritužuje zaradi prevelikega števila pacientov. Splošno ambulanto vsakodnevno obišče tudi petdeset do sto ljudi, kar je velika obremenitev za ta mali kolektiv. V bodoče bo treba pomisliti na povečanje ekipe, še posebno v splošni ambulanti, tako da bi se razdelila področja zdravstvenega varstva delavcev. Prav tako pa je tudi večja frekvenca obiskov v zobozdravstveni ambulanti. Na kadrovsko razširitev pa se že misli tudi tam.

Na tej mizi so »zrasli« novi zobje že marsikateremu Gradisovcu

Najvažnejše pri delu obratne ambulante je tesna povezava na vseh področjih s kadrovsko socialno službo v delovni organizaciji. Taka povezava že obstaja, vendar bi se morala še bolj poglobiti, tako da bi se socialni problemi naših delavcev reševali kompleksno. To bi moralo iti tudi v obratnem smislu — da bi bili vsi delavci z zdravstvenimi problemi pravočasno napoteni na pregled in zdravljenje v ambulanto.

Dominik Murn

Zdravi zobje so pogoj za zdravje človeka

Gradis je podjetje s 6000 zaposlenimi delavci. Ker takšno število zaposlenih predstavlja za eno zobno ordinacijo prevelik zalogaj, smo se v septembru 1973 lotili sistemskih pregledov zobovja Gradisovih delavcev. Preglede smo opravljali deloma v zobni ambulanti, pretežno pa na terenu, t. j. na gradbiščih TOZD. Na ta način smo se najbolj neposredno seznanili s pogoji, v katerih delajo naši pacienti, hkrati pa skušali ugotoviti škodljive vplive na zdravje njihovega zobovja.

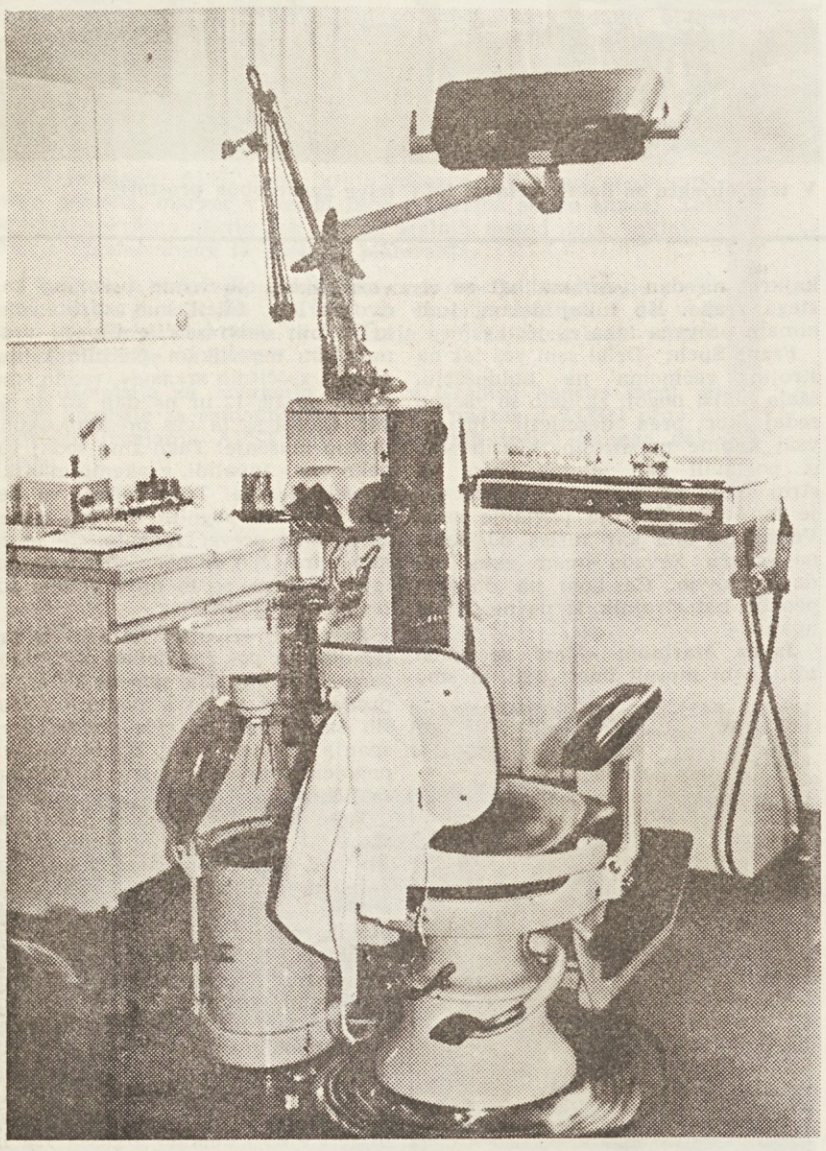

Na tem stolu je sedelo že dosti naših ljudi

Na podlagi približno 2000 pregledanih delavcev smo si ustvarili sliko o zobnem zdravju zaposlenih, istočasno pa smo razvrstili delavce v prioritetne skupine glede na nujnost zobozdravstvene oskrbe. Te razvrstitve se v večini primerov držimo še danes.

V prvi fazi dela Gradisova zobna ambulanta še ni imela zobotehničnega laboratorija. Za delo je bil usposobljen šele v letu 1975. Zobotehnični laboratorij, ki je prav tako kot ordinacija in aparatura za rentgensko slikanje v tej zobni ambulanti, je po svoji opremi in funkcionalnosti lahko za vzor laboratorijem drugih zdravstvenih ustanov.

Njegovo ureditev je idejno vodil viš. zobotehnik Miloš Hanžič iz Zobozdravstvenega doma Ljubljana. Zobna ordinacija, ki po svoji ureditvi ne zaostaja za laboratorijem, s svojo opremo omogoča vsemu zdravstvenemu teamu strokovno delo. Pri reševanju občasnih problemov nam Zdravstveni dom Bežigrad s svojim vodjem dr. Staretom vedno rad priskoči na pomoč.

V letu 1974 smo sprejeli 2608 pacientov, pri katerih smo opravili 3609 storitev konservirajočega zobozdravstva (zalivke, zdravljenje zob itd.). Do septembra 1975 smo sprejeli 2065 pacientov, pri katerih smo opravili 1257 storitev konservirajočega zobozdravstva. V sodelovanju z našim zobotehničnim laboratorijem, ki je začel z delom 15. februarja 1975, smo do 1. septembra opravili 115 protetičnih storitev. Menimo, da je bila naložba sredstev podjetja Gradis v ambulanto več kot umestna in da se bo pravilnost odločitve pokazala v prihodnjih nekaj letih, ko bodo najbolj rizične skupine delavcev Gradisa oskrbljene, in rutinskega dela ordinacije ne bo potrebno v tolikšni meri prekinjati zaradi akutnih primerov.

Prav ti primeri akutnih bolečin, ki nastopajo pri delavcih Gradisa zaradi specifičnosti poklica (prepih na gradbenih objektih, delo v vlažnem, izpostavljenost vremenskim neprilikam), v relativno velikem številu, so vzrok, da se tudi naša zobna ambulanta ne more v celoti izogniti čakanju svojih pacientov.

Vendar upamo, da bodo v bližnji bodočnosti tudi čakalno dobo — to stalno spremljevalko našega zdravstva — uspeli kar se da skrajšati.

Dr. Darja Funduk

Učimo se nemški

WIR LERNEN DEUTSCH
78 Lektion

In den Lektionen 32 bis 36 sprachen wir vom Gebrauch der Präpositionen (o rabi predlogov). **Heute wollen wir mit einigen Übungen den Gebrauch der präpositionen wiederholen, nach folgendem Beispiel:**

Nach wen sehnt sich die Mutter? (Sohn, Kinder, jüngste Tochter) — Die Mutter sehnt sich nach dem Sohn, nach den Kindern, nach der jüngsten Tochter.

Präpositionen mit Dativ und mit Akkusativ:

1. Um was wetten die Freunde? (100 Zigaretten, 1 Flasche Wein).

2. Seit wann ist der Freund krank? (eine Woche, 5. Oktober, Ostern).

3. Wo geheh die Kurgäste spazieren? (Wald, Tal, Park).

4. Wie lange bleibt der Ausländer hier? (bis Ostern, nächster Sonntag, Anfang September).

5. Von Wem haben Sie den Brief bekommen? (meine Schwester, alter Freund).

6. Wovon leben die Vögel? (kleine Insekten, Verschiedene Samen).

7. Wo liegt das Theater? (gegenüber, grosser Park, neuer Bahnhof, alte Post).

8. Durch wen schickten Sie die Nachricht? (Post, Freund).

9. Gegen wen kämpft der fremde Boxer? (deutscher Meister, Weltmeister).

10. Für wen sorgen die Eltern? (Kinder, kleiner Sohn, junge Tochter).

11. Wem gehst du entgegen? (alte Mutter, slovenischer Freund).

12. Wodurch erfuhren Sie dns Unglück? (deutsche Zeitung, gestriger Brief).

13. Mit wem verheiratet sich die Sängerin? (berühmter Schauspieler, junger Dirigent).

14. Ohne wen werden die Alpinisten den Berg nicht ersteigen? (Bergführer, erfahrene Bergbewohner).

15. Wozu dient das Flugzeug? (schnelle Beförderung von Menschen und Waren).

16. Wie lebt der Verbrecher? (gegen, gesetzliche Bestimmungen, polizeiliche Verordnungen).

17. Was wurde gestohlen? (ausser, Auto, viele Pakete, mehrere Mäntel, Koffer).

18. Wen liebt die Mutter am meisten? (nächst, ihre Kinder, ihren Mann).

Nicht vergessen! Präpositionen mit Dativ oder Akkusativ. Auf die Frage »wo« — Dativ, auf die Frage »wohin« — der akkusativ. Bilden Sie Sätze nach folgendem Beispiel: Wo sitzt der Vogel (grüner Baum, kleines Nest, hohes Dach). Der Vogel sitzt aufdem grünen Baum, im kleinen Nest, auf dem hohen Dach. Wohin setzt sich der Vogel? Der Vogel setzt sich auf den grünen Baum, In das kleine Nest, auf das hohe Dach.

1. Wo steht der Apfelbaum? (neben kleines Haus, grosser Obstgarten)

2. Wohin pflanzt der Gärtner den Apfelbaum?

3. Wo steht der Gartenstuhl? (kühler Schatten, grüne Wiese, offenes Fenster).

4. Wohin stellt das Mädchen den Gartenstuhl?

5. Wo liegt der Bleistift? (grosser Tisch, braund Bank, dickes Heft). Wohin legt der Student den Bleistift?

6. Wo hängen Hut und Mantel? (grosser Kleiderhaken, weisse Wand, neuer Schrank).

7. Wohin hängt der Gast Hut und Mantel?

8. Wohin stellt der Student die Bücher? (sein Schreibtisch, grosser Bücherschrank).

9. Wohin steckt die junge Dame das Taschentuch? (kleine Manteltasche, braune Handtasche).

10. Wo steckt das Taschentuch der Dame?

11. Wo waschsen die Blumen? (unser Garten, grüne Wiese, hoher Berg).

12. Wohin stellt die Frau die Blumen? (Tisch, Fenster, neue Vase).

13. Wohin baunen Sie Ihr Sommerhaus? (grosser See, schäner Park, kleiner Hügel). Wo steht sein Sommerhaus?

14. Wohin fahren die Leute am Abend? (neues Theater, schöne Oper, grosses Restaurant).

15. Wo verleben Sie den Abend?

Ergänzen Sie den Dativ oder Akkusativ: nach folgendem Beispiel: Der Vater trat zwischen — streitend- Brüder. — Der Vater trat zwischen die streitenden Brüder.

1. Vor — Gartenhaus steht zwischen — beid- Teich- eine Bank.

2. Der Gärtner hat einen Apfelbaum (wohin) neben — Gartenhaus gepflanzt.

3. Ein kleiner Vogel sass auf ein- Ast des Baumes, er flog schnell auf — Dach des Hauses.

4. Der Gärtner ging in — Haus, hängte den Hut an — Haken, stellte sein Werkzeug an — Wand und trat in — Zimmer.

5. Er nahm ein Glas aus — Schrank, ging in — Küche, hielt das Glas unter — Wasserhahn und liess kaltes Wasser in — Glas laufen.

Einige ähnliche Übungen folgen in der nächsten Lektion.

Wörter — besede

sich sehnen — hrepeneti, koprneti
wetten — staviti
r **Kurgast** — zdraviliški gost
s **Insekt** — žuželka
r **Same** — seme
r **Weltmeister** — svetovni mojster
entgegengehen — iti nasproti
erfahren (u, a) — zvedeti
r **Schauspieler** — gledališki igralec
ersteigen (ie, ie) — popeti se
r **Bergführer** — gorski vodnik
r **Bücherschrank** — omara za knjige
s **Sommerhaus** — letoviška hiša
verleben — prebiti, preživeti
r **Teich** — ribnik
erfahren — izkušen
r **Bergbewohner** — gorjanec
e **Beförderung** — prevoz
r **Verbrechner** — zločinec, hudodelec
e **Verordung** — naredba
nächst — poleg, razen (mit Dativ)
s **Nest** — gnezdo
r **Obstgarten** — sadovnjak
r **Gartenstuhl** — vrtni stol
r **Hügel** — hribček, grič
streiten — prepirati se
r **Wasserhahn** — vodna pipa

Demokratični centralizem v zgodovini komunističnega in delavskega gibanja

»Demokratični centralizem je temeljno načelo odnosov, organiziranja in delovanja Zveze komunistov Slovenije, vseh njenih članov, organizacij in organov.« Iz tega izhaja nujnost takšnega razvijanja iniciative množic in ustvarjalnega boja mnenj, kot ga postavlja program ZKJ, ko postavlja ustvarjalni boj mnenj v ospredje boja za pospeševanje vsestranskega socialističnega razvoja.

Če zasledujemo uveljavljanje načela demokratičnega centralizma v komunističnem gibanju, tega zasledimo pravzaprav že v Marx-Engelsovi Zvezi komunistov, ko je na drugem kongresu te partije bil sprejet statut, ko je pred tem bil v razpravi v vseh organizacijah.

Takšna načela, ki izpričujejo nujnost enotnosti delavskega in komunističnega gibanja, so bila prisotna tudi v dokumentih 1. internacionale, saj je Marx pri izdelavi teh dokumentov upošteval vso raznolikost delavskega gibanja takratnega časa in tako uspel povezati to gibanje.

Še nočnejšo afirmacijo so takšna ta tudi konkretno imenuje demokratični centralizem kot temelj svojega delovanja in eden od pogojev za članstva v internacionali. Zahteva internacionale, da so vsi sklepi kongresa in izvršnega komiteja obvezni za vse partije, je tako rekoč identična z določbami statuta ZKJ in ZKS.

Seveda pa velja pri tem poudariti Leninovo trditev, da je demokratični centralizem podrejen pogojem, v katerih teče določena borba komunistov za neposredno delavsko oblast.

Prav zato je vloga ZKJ zahtevala krepitev samoupravnih organov oblasti, pri čemer je slabela njena neposredna prisotnost v državni upravi v ožjem smislu besede. Jugoslovanski komunisti ne smejo in tudi ne želijo, da bi prek državnega aparata postali oblast, namesto delavskega razreda in delovnih množic. Za takšno delovanje pa se ZK mora oborožiti s stališči, da bo v vsakem trenutku sposobna obvladati nasprotja v družbi in posebej nasprotje znotraj ZK. Če program ZK pravi: Organizacije ZK v podjetjih se borijo, da bi čim širše plasti delavcev doumele pomen nadaljnje krepitve proizvajalnih sil.

(nadaljevanje prihodnjič)

Jubilejna proslava tudi v SPO

Proslava tridesetletnice svobode ter obstoja podjetja Gradis in 25-letnice samoupravljanja je že za nami.

Ta združena proslava je bila 7. 11. na kateri je bilo tudi 82 jubilantov. V to proslavo je bila vključena — slavnostna seja DS kjer je bilo podano poročilo o letošnjih uspehih enote. Ob tej priliki je podal tudi poročilo direktor SPO o stanju mehanopremljenosti. Predsednik DS tov. Tomšič in direktor Brglez sta se zahvalila vsem prisotnim jubilantom za njihov trud, ter povabila k nadaljnjemu sodelovanju.

Veliko število jubilantov je odraz vsakega v pripadnosti in zvestobi podjetju. To so ljudje — delavci, ki so prestali dobre in slabe čase na svojih delovnih mestih. Iz tega se da povzeti tudi to, da so ti ljudje steber podjetja. Vsak je našel samega sebe, bil zadovoljen z delom in plačilom.

Ravno v gradbeništvu je specifična fluktuacija, vsakemu to delo ne ustreza, ker so pogoji sorazmerno slabi napram drugim dejavnostim.

Vsak izmed teh ljudi ima gotove razloge, da je vzdržal od 30 let pa na nižje v podjetju. Lepa je ta doba, porabili so mnogo svoje energije, marsikateremu pa je načeto tudi zdravje.

Prisrčno je bilo srečanje na tej proslavi. Prišli so iz raznih krajev. Bilo je srečanje raznih nacionalnosti ali Jugoslavija v malem.

V zelo prijetnem vzdušju so se jubilantje razšli na svoja delovna mesta, obogateni z novimi poznanstvi, saj so taka srečanja poredko.

SPO Kotičkar

Predsednik DS SPO tov. Tomšič predaja spominsko darilo šoferju Debeljaku za 30 let dela v podjetju

Ustanavljanje Indok centrov

Količine informacij, ki jih potrebujemo pri svojem poklicnem delu in nasploh v samoupravnem sistemu, se povečujejo eksplozivno, v geometričnih funkcijah. To pomeni, da smo za neko odločitev včeraj potrebovali le nekaj informacij, danes jih potrebujemo že dvakrat, trikrat toliko, jutri pa nam bodo za to vse tiste informacije, ki so nam dosegljive in so danes zadostovale, veliko premalo. V današnjem sistemu, ko smo prešli na odločanje v sami bazi — z delegati, je potrebno, da vsi ti delegati lahko črpajo informacije od nekod, kjer bodo pripravljene za tako uporabo, kot jo danes želimo: kratka informacija, dovolj izčrpna in taka, da bo delegatom in ostalim pomagala pri pravilnem odločanju. V Sloveniji so se zato že nekaj časa pripravljali na ustanovitev informacijsko-dokumentacijskih centrov pri občinskih skupščinah, temeljnih organizacijah združenega dela in krajevnih skupnostih (INDOK centri).

Če naj bodo fondi INDOK centrov zakladnice tistega znanja, tistih informacij, ki jih delegati najbolj potrebujejo, potem morajo temu ustrezati viri, iz katerih se bo to znanje črpalo. V današnjih razmerah bodo to predvsem: razvojni načrti TOZD, krajevne skupnosti občine in v omejeni obliki tudi republike in dežele na sploh, finančni načrti, proračuni, projekti in investicijski elaborati za objekte, ki imajo skupen pomen za delovne organizacije, krajevne skupnosti in občino, ekonomske in druge strokovne analize, časopisi in revijalni članki, statistični podatki, podatki in poročila službe družbenega knjigovodstva itd.

Tako obsežni INDOK centri bodo prav gotovo pripomogli k delegatovemu najhitrejšemu seznanjanju z zadevami, o katerih bo moral razpravljati s svojimi volivci in v organih, kamor je izvoljen. Večje delovne organizacije bodo imele svoje »podružnice« INDOK centrov, ki bodo skrajševale pot informacijam do delegatov. Tudi Gradis bo moral najti ustrezen način, da se bo z lastno informativno službo vključil v delo INDOK centrov.

V Gradisu že od mladih nog

Naši delavci v Novem mestu so svoje stanovanjsko naselje poleg Industrije motornih vozil preimenovali v BAR-Aka. Pravijo, da se tako ne počutijo čisto odrinjeni od družabnega življenja. No, v tem BARU Aka smo našli tudi Remza Jusića.

— Ste že dolgo pri Gradisu?

— V podjetju sem že trinajsto leto in v tem času sem preko internih tečajev prišel do visoke kvalifikacije zidarske stroke. Ko sem prišel h Gradisu, sem bil še pobič, droben in šibak. Imel sem le 37 kg (sedaj imam 85 kg).

— Na katerih gradbiščih ste že delali?

— Vsa ta leta sem bil v enoti Ljubljana-okolica, delal sem pa že v Koteksu, na Vevčah, v Leku, v Šiški, na Prehrani, v Jaršah in sedaj v Novem mestu.

— Kje pa imate družino?

— Ženo imam v Sanskem mostu in vsak petek se odpeljem domov. Imam avto in mi to ni težko. Sicer sem se pa že kar navadil in se mi Gradis ne zdi več tako daleč od doma, da bi moral imeti domotožje.

Remzo Jusić

Zasluženo priznanje za dolgoletno in vztrajno delo na področju varstva pri delu je prejel tudi Janez Škofic

Skrb za varno delo

Odbor za varstvo pri delu se je letos odločil, da bo nagradil Gradisove delavce, ki so v zadnjih desetih letih s svojim delom največ prispevali k varstvu pri delu. Vsaka TOZD naj bi poslala svoje predloge, odbor pa je potem izbral za priznanje naslednje zaposlene:

TOZD GE CELJE:
Žalik Jože, železokrivec
Lukner Rudi, delovodja
Petrovič Anton, delovodja
Benko Belo, tesar
TOZD GE JESENICE:
Kne Franc, delovodja
Mencinger Franc, železokrivec
Plemelj Valentin, delovodja
Svečak Dragutin, kolar
TOZD GE KOPER:
Stepančič Cveto, tesar
TOZD GE LJUBLJANA:
Pepelnik Polde, delovodja
Pajtak Andrija, instruktor učencev
Zorman Tomaž, tesar
TOZD GE LJUBLJANA-OKOLICA:
Mežnarič Jože, tesar
Kalan Jože, tesar
TOZD GE MARIBOR:
Daljavec Štefan, zidar
Britvič Pavel, tehnik
Gjerek Štefan, delovodja
Krmel Slavko, tesar
Krištofič Josip, zidar
TOZD GE RAVNE:
Lang Karel, tesar
Novak Nikola, delovodja
TOZD GE NIZKE GRADNJE:
Bojc Janez, dipl. ing.
Horvat Franc, delovodja
TOZD KO LJUBLJANA:
Kukovič Franc, klepar
TOZD KO MARIBOR:
Velssentain Maks, strojni referent
TOZD LIO ŠKOFJA LOKA:
Peternel Albin, mizar
TOZD OGP LJUBLJANA:
Jereb Anton, betoner
TOZD SPO LJUBLJANA:
Peternel Pavel, strojnik avtodvigala
Škvarča Anton, monter žerjavov
TOZD ŽELEZOKRIVNICA:
Cedilnik Blaž, delovodja
SKUPNE SLUŽBE, ODD. VD:
Lorenčič Jože, varstveni delavec
ODBOR ZA VARSTVO PRI DELU:
Šnajder Ludvik, predsednik odbora
Škofic Janez, tajnik odbora

Plaketo za uspešna prizadevanja na področju varstva pri delu je dobil tudi ing. Franc Rus, republiški inšpektor za delo.

MOŘE-SLUNCE-MOŘE

Přijedou, nepřijedou, to jsou otázky, které se promítají řediteli odborného učiliště soudruhu Koníčkovi. Ano — přijeli. Přijeli naši přátelé z Jugoslávie ze sesterského podniku „Gradis". Vidíš přijíždět na hraniční přechod autobus a za volantem našeho přítele řidiče Karla Frelicha. První objetí a stisky rukou s Lojzou Cepušem a již přicházejí první informace o letošní společné rekreaci učňů.

Z bratrské Jugoslávie přijelo třicet učňů všech stavebních profesí — učňů prvního, druhého a třetího ročníku. Pro naše hosty jsme připravili zajímavý kulturní a sportovní program. V rámci svého programu navštívili Československou spartakiádu, o které se vyjadřovali velmi pochvalně.

Konečně i my jedeme. Jede našich třicet nejlepších učňů za odměnu k moři. Poslední zamávání a pozdravy a již se loučíme s krásným novým učilištěm i se svými kamarády. Kola polykají kilometry a již jsme na hraničním přechodu. Pasové a celní formality proběhly velmi hladce. Přejeli jsme maďarské hranice. Sluníčko nám přeje, v autokaru je příjemně. Panuje dobrá nálada. Sem tam malá zastávka a již jedeme po pravém břehu Balatonu. Vidíme opálená těla rekreantů a v duchu se díváme na své „bledé tváře" s předsevzetím, že i my budeme čokoládově opálení po svém návratu. S přibývajícím večerem přejíždíme maďarsko-jugoslávské hranice. Malinko [illegible] zdřímli a [illegible]

Předáváme oficiální dar naší učňovské mládeže — obraz našeho národního hrdiny Julia Fučíka. V krátkosti se dovídáme program, který pro nás naši přátelé připravili. S pocitem uspokojení a mírně unaveni po cestě uléháme do vkusně zařízených dvoulůžkových pokojů.

Po bohaté snídani jsme si vyšli na maličkou procházku (jsme v podhůří rakouských Alp) a již jedeme po silnici, která nás má dovést do hlavního města Slovinska — do Lublaně. Cestou nás upozorňuje soudruh Cepuš na stavby, které prováděl jejich podnik. Jsou to štíhlé mosty, nové cesty, nové domy. Zastavujeme se také na výstavbě nové termoelektrárny v Šostanji, kde jsme se seznámili s její výstavbou. Všimli jsme si, že tam každý pracovník od pomocného dělníka až po hlavního inženýra nosí povinně ochrannou přilbu. Prohlédli jsme si sociální zařízení vybudov[illegible] na této stavbě. [illegible] rozsah[illegible]

O prijateljskih stikih in novih vezah med češkim podjetjem BYTOSTAV iz Ostrave in našim podjetjem smo zasledili sestavek tudi v njihovem glasilu

Z zadnjega sestanka predsedstva konference OOS

Predsedstvo konference ugotavlja, da je akcijski program stabilizacije, sprejet 1971, konkretno opredeljeval naloge na tem področju in nosilci posameznih nalog so točno določeni. Predsedstvo meni, da so določeni uspehi bili doseženi (likvidnost), istočasno pa ugotavlja, da smo v zadnjih letih nekoliko zanemarjali izvajanje tega programa.

Tudi v TOZD ni bilo posvečeno dovolj pozornosti tem programom zato bodo predvsem OOS morale nadaljevati z akcijo v smislu smernic RS ZSS.

Potrebno bo dopolniti obstoječi program najkasneje do 1. 1. 1976. Pri tem je treba dati poseben poudarek tudi zniževanju stroškov na vseh ravneh. Sindikat si mora prizadevati, da vključi v akcijo varčevanja slehernega delavca.

Predsedstvo konference meni, da akcija za stabilizacijo nima kampanjskega značaja, ampak mora ta biti stalno prisotna v naši aktivnosti. Skratka moramo se stabilizacijsko obnašati. Posebno pozornost bomo v prihodnje morali posvečati ceni obrtniških del v končni gradbeni ceni. Doseči moramo vpliv gradbene operative na znižavanje tovrstnih stroškov.

Predsedstvo ugotavlja, da so na področju varčevanja z materialom še dokajšnje notranje rezerve (razni materiali na gradbišču). Zato mora sindikat zahtevati večje angažiranje tehničnega kadra na gradbiščih pri akciji varčevanja in se zavzemati tudi za ustrezno sankcioniranje neprizadevnosti na tem področju.

V sedanjem sistemu delitve OD smo dajali premalo poudarka delu oziroma rezultatom dela. Zato bodo tudi tu potrebne določene akcije v smislu poziva ZSJ v zvezi s prizadevanji sindikata pri povečanju produktivnosti. Sindikat mora zahtevati od tehničnega kadra, da se ustrezno vključi v napore sindikata na področju nagrajevanja po delu (akordiranje, pravilno obračunavanje, sprotno zasledovanje dela, ki je akordirano ipd.). Tudi v izobraževalnih programih za tehnični kader bomo morali tem vprašanjem dajati več poudarka.

Dve veliki ekološki prireditvi v Ljubljani na GR

V Ljubljani prirejajo 2. do 10. februarja 1976 dve veliki ekološki prireditvi:

— Posvet o sekundarnih surovinah z naslovom »Odpadki — surovine 76« in

— Mednarodno razstavo »Tehnika za okolje 76« na GR.

Pričakujejo udeležbo številnih strokovnjakov iz vse Jugoslavije in tudi nekaj strokovnjakov mednarodnega slovesa.

Na posvetovanju »Odpadki — surovine 76« bodo obravnavane med drugim tudi naslednje teme, ki pa so zelo obsežne zaradi kompleksnosti pojava.

— Odpadne snovi v vseh agregatnih stanjih, ki se pojavljajo pri proizvodnji, skladiščenju in transportu v mestih in drugih naseljih,

— Možnost zbiranja in ponovne predelave odpadnih snovi in izdelava tehničnih naprav,

— Ekonomski, tehnološki in organizacijski vidiki zbiranja odpadnih snovi ter oskrbovanje industrije s surovinami,

— Surovine iz odpadkov in njihova uporabnost, urejanje in varstvo okolja v pogledu odpadkov, zlasti vprašanje ustrezne embalaže in odlagališč za odpadke,

— Predpisi in ukrepi za urejanje toka odpadkov ter sekundarnih surovin itd

Zabeležili so veliko prijav in referatov iz univerze, podjetij in industrije

Glavni predmet mednarodne razstave »Tehnika za okolje 76« je tehnika za zaščito okolja, predvsem z metodami zbiranja, sortiranja in vračanja odpadkov v proizvajalne in naravne ciklične procese, stroji in oprema in vse, kar je potrebno za zaščito kvalitete okolja sploh.

Razstava ima glavni poudarek na rekuperaciji in reciklaciji odpadnih snovi v proizvodnjo. V inozemstvu so bile prirejene podobne razstave, vendar nobena nima tako kot ljubljanska, poudarka na tehnologiji recikliranja odpadkov.

Med tema dvema prireditvama bosta tudi dva simpozija:

— III. jugoslovanski simpozij o varstvu zraka pred onesnaženjem z glavno temo: Strategija čiščenja zraka v urbanih aglomeracijah. Tri sekcije simpozija bodo obravnavale splošne aspekte in možnosti za zmanjševanje onesnaževanja zraka v urbanih sredinah, o tehničnih sistemih za zmanjševanje onesnaževanja zraka in njihova splošna učinkovitost pri uporabi v naših razmerah ter prikaz dosedanjih dosežkov na področju zmanjšanja emisije pri nas in v tujini.

— I. simpozij o racionalnem gospodarjenju s toploto.

Glavna obravnavana tema bo zmanjšanje porabe toplote s povečano toplotno izolacijo in boljšo regulacijo. Podano bo stanje na tem področju pri nas, nakazane bodo možnosti za zmanjšanje porabe toplote in tehnični in ekonomski problemi pri ogrevanju in toplotni zaščiti zgradb.

Posebna tema bo posvečena izrabi sončne energije in energije vetra.

Prijave za simpozij sprejema Poslovno združenje za energetiko, Ljubljana, Hajdrihova 2.

Zahvala

Ko nam je mnogo prezgodaj, še poln načrtov in volje do dela omahnil v smrt naš skrbni mož,

očka, dedek

IVAN KORAČIN

smo bili deležni toliko izrazov sočustvovanja in tolažbe od vseh vas, najini sodelavci, da se ne moremo vsem osebam zahvaliti, zato naj velja iskrena zahvala vsem, posebno vodstvu TOZD GE Jesenice, delavcem uprave, vsem njegovim sodelavcem na tesarski delavnici, tov. Viljemu Zrimu za poslovne besede ob odprtem grobu ter vsem, ki ste mu prinesli toliko cvetja in ga tako številno pospremili na njegovi zadnji poti.

Vsem, iskrena hvala!

Žalujoča žena Marija in vsi njegovi.

drobne vesti

GRADIS TOZD OGP: Delavski svet je TOZD je sklenil, da se za tehnični kader organizirajo strokovni ogledi objektov in obratov za proizvodnjo betonskih izdelkov doma in v tujini. O upravičenosti in številu udeležencev ekskurzije bo sklepala komisija za proizvodnjo in delitev dohodka.

TOZD GE MARIBOR: Število nadur bodo tudi v tej enoti še vedno omejevali, kjer ne bodo nujno potrebne.

TOZD GE MARIBOR: Od 1. 1. 1976 dalje bodo v Mariboru izplačevali osebne dohodke na hranilne knjižice.

GRADIS — TOZD GE KOPER: Koprska komisija za varstvo pri delu je določila delavca, ki bo odslej obiskoval delavce, ki so na bolovanju in jih tako kontroliral.

GRADIS — TOZD OGP: Na sestanku IO OOS so razpravljali tudi o nalogi, ki jo je sprejela konferenca OOS za vse ljubljanske enote: da se do leta 1976 porušijo vse barake v Tomačevem in se preselijo delavci v samske domove. OGP bi tako potreboval 72 ležišč, vendar za to ni na voljo dovolj sredstev.

GRADIS: Komisija za ocenitev koristnih predlogov v TOZD Nizke gradnje Maribor je predlagala podelitev enkratnih nagrad Ivu Krštincu, Marku Bregarju, Antonu Domanjku in Edu Ravbarju.

Leopold Pepelnik

Leopold Pepelnik 50 letnik

Pepelnik Leopold je dne 11. 11. 1975 dopolnil 50 let ali pol stoletja.

Rodil se je na Brezjah v okolici Maribora.

Po končani osnovni šoli se je odločil za gradbeni poklic in se izučil za zidarja, zatem pa končal še 3 leta srednje tehniške šole.

Porušena domovina je v povojnih letih tudi njega vključila v obnovo. Zaposlil se je pri gradbenem podjetju »KONSTRUKTOR« Maribor.

Leta 1956 se je zaposlil pri Gradisu kot delovodja. Prisoten je vedno tam, kjer lahko s svojo strokovnostjo največ doprinese podjetju in skupnosti. Sedaj vlaga vse svoje znanje in sposobnosti kot delovodja na gradbišču NE Krško.

Želimo mu še mnogo zdravih let, k jubileju pa iskreno čestitamo.

Grilje Ivan

Gradisov vestnik

»Gradisov vestnik« izdaja delavski svet podjetja Gradis Ureja ga uredniški odbor Odgovorni urednik Lojze Cepuš Tehnični urednik Matija Krnc Tisk tiskarna Tone Tomšič v Ljubljani — Izhaja mesečno

Lep izlet mladincev

Nekoliko omladinaca TOZD GE Ljubljana-okolica su posjetili Postonjsku jamu, Predjamski grad, Škocjansko jamo in Lipico

8. 11. 75. godine u 6 sati ujutro imali smo polazak autobusa ispred uprave Ljubljana okolica ka Postojnskoj jami. Na samom početku putovanja čula se pjesma uz harmoniku, koju je svirao naš drug Šakič D. Putovali smo i novom autocestom i vidjeli divne viadukte, koje je naše preduzeće izgradilo.

Oko osam časova stigli smo u Postojnu, gdje smo sišli sa autobusa, na parkiralištu Postojnske jame. Pošto Postojnska jama još nije bila otvorena, odlučili smo, da idemo na obilazak Postojnskog grada. U njemu smo vidjeli mnogo finih stvari. Nakon toga vratili smo se, da razgledamo jamu. U vlak, koji vozi kroz cjelu jamu, sjeo je i vodič. Pokazivao i objašnjavao nam je razne figure, koje su nastale od stalagmita i stalaktita. Po ogledu jame svi smo bili zadovoljni, pa nas je drugarica Sabina povela na ogled Predjamskog grada. Dosta veliki starovjekovni grad, izgradjen oko 13. st., stajao je na samom rubu velike udoline. Kad smo ušli u njega, vidjeli smo prekrasne stvari. Zgrada ima mnogo prostorija a uz njih i velike hodnike u kojima stoje historijske uspomene. Na vrhu zgrade nalaze se velike kamenite ploče, a nad njima stoji velika šupljina koja izgleda na krovni pokrivač. Po završetku te posjete smo se odvezli pravo u Škocjansku jamu. Na samom početku jame nas je čekao vodič, koji nam je ukratko rekao nekoliko riječi, te nas poveo unutra. Obilazak jame trajao je vrlo dugo. Vidjeli smo mnogo ljepih stvari. Zanimljivo je spomenuti, da je ta jama bila dva puta pod velikom poplavom. Kroz nju teče rijeka, koja pri padanju kiše vrlo brzo narašča. I tu smo vidjeli nekoliko finih figura, koje imaju svoj značaj. Kad smo izašli iz jame, našli smo se na drugoj strani izlaza, gdje nas je čekao autobus, u kojeg smo sjeli, već pomolo i umorni i odvezli se na ručak u Lipicu.

Po ručku smo imali dva sata slobodnog vremena, pa smo išli malo na razgledanje mjesta Tu smo vidjeli nešto zanimljivo. Lijepe bijele konje jahali su jahači. To su naši domači lipicaneri. Njihovi mladi do pet godina izgledaju crne boje a od pet do deset godina mjenjaju boju u bjelu i tad postanu potpuno bjeli. U 17. časova sjeli smo u autobus koji nas je sa pjesmom vozio direktno za Ljubljanu.

Filipovič Veno, tesar II C
Kresič Zvonko, tesar III A

Mladinci TOZD GE Ljubljana okolica organizirali dve delovni akciji

V letošnjem letu je osnovna organizacija ZSMS TOZD GE Ljubljana-okolica organizirala dve delovni akciji, v katerih so mladi pomagali pri dokončanju stanovanjskega bloka, ki ga njihova enota gradi v Novih Jaršah. Prva delovna akcija je bila v marcu. Takrat je sodelovalo 11 mladih. Tisto soboto so se zbrali mladi kot vse dni prej na gradbišču ob 7.00 uri in z lopatami ter metlami pričeli čistiti stanovanjski blok in njegovo okolico. Na drugi delovni akciji pa je bilo število mladih že večje (19), med njimi nekaj mladih delavcev, nekaj učencev in mladincev iz uprave, delovno akcijo pa so popestrila tudi tri dekleta.

S takim udejstvovanjem v prostem času so mladi pokazali svojo aktivnost in tudi starejši člani kolektiva jim preko osnovne sindikalne organizacije izkazujejo naklonjenost, tako da združujejo sredstva pridobljena na delovnih akcijah in sindikalna sredstva, namenjena za delo mladine. Tako mladi s tem denarjem lahko organizirajo tudi razne izlete in predavanja.

Taka raznolikost dela mladih v svoji osnovni organizaciji in tudi na drugih področjih dela, še posebno na svojem delovnem mestu, krepi mlade in jih gradi v dobre samoupravljavce in odgovorne člane naše družbe.

OO ZSMS TOZD
GE Ljubljana okolica

Izlet upokojencev TOZD GE Ljubljana

Dne 8. 11. 1975 je sindikalna podružnica GE Ljubljana priredila za svoje upokojencem izlet z ogledom gradbišča NE — Krško in Kumrovca v počastitev 30-letnice obstoja Gradisa.

Tega dne ob šestih zjutraj se nas je zbralo 38 upokojencev pred upravo Bohoričeva 28. Tukaj sta nas sprejela in pozdravila predsednik sindikata tov. Koler Martin in tov. Novak Mirko, na kar smo se skupaj odpeljali proti Dolenjski,

Med prijetno vožnjo in pogovori smo kaj kmalu prispeli na naše gradbišče NE-Krško. Tam nas je že čakal šef gradbišča ing Nučič Janez, s katerim smo se najprej pozdravili in med krajšim pogovorom nam je povedal, da bomo dobili vsi čelade, ker brez njih ni dovoljen vstop na gradbišče. Vratar nam je res razdelil čelade, potem smo odšli na ogled gradbišča. Tam nas je ing. Nučič seznanjal z gradnjo objekta in z vsem njihovim mehanizacijskim delom. Po ogledu smo se z avtobusom odpeljali v naselje, kjer smo občudovali njihova lepo urejena stanovanja in moderno restavracijo, kjer se hranijo.

Po vseh teh ogledih smo se že malo utrujeni odpeljali v Brežice, kjer smo se dobro okrepčali z obilno malico. Od tukaj smo nadaljevali pot v Kumrovec.

Najprej smo si ogledali rojstno hišo tov. Tita, nato pa še novi Dom borcev in mladine Jugoslavije. Imeli smo lepo vreme in bilo je veliko izletnikov v Kumrovcu. Dom je lepo urejen, od koder je tudi lep razgled po vsej okolici.

Od tu smo se odpeljali v Kostanjevico, kjer smo imeli izdatno kosilo. Bili smo razpoloženi in dobre volje. V tem razpoloženju se je upokojenec tov. Kapelj Jože v imenu vseh upokojencev zahvalil sindikatu in upravi za lepo uspeli izlet.

Tudi predsednik sindikata tov. Koler Martin je izrekel nekaj besed in še enkrat pozdravil vse navzoče v imenu sindikata in uprave.

Od tu smo vsi polni lepih vtisov vrnili domov.

Vsi udeleženci tega izleta se prav lepo zahvalujejo sindikatu in upravi za izlet z željo, da se takšna srečanja še priredijo. Našemu podjetju pa želimo mnogo poslovnih uspehov.

V imenu udeležencev

Upokojenec
Edo Kragelj

Kdor svojega prijatelja uvede pri sosedi, izgubi oba.

(Brazilski pregovor)

— — —

Vse veličine tega sveta niso toliko vredne kakor dober prijatelj.

(Voltaire)

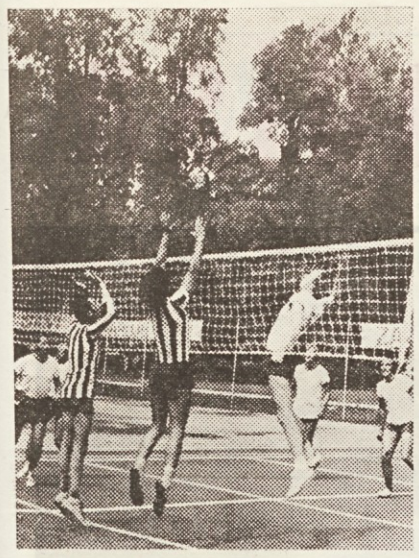

Igrišče za odbojko lahko pripravimo na vsakem večjem gradbišču

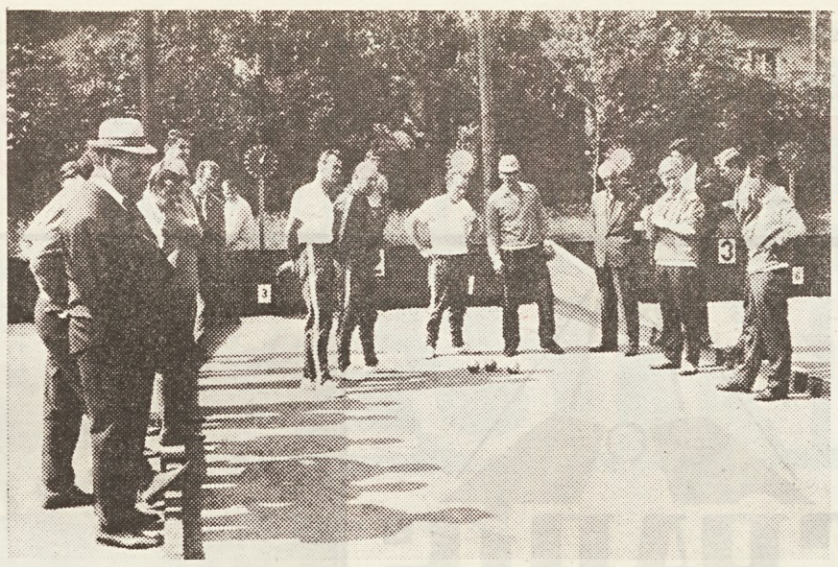

Balinanje je prav gotovo šport, ki je primeren za vsako starost

Pomen športne rekreacije za zdravje in delovno sposobnost

Na nedavnem portoroškem posvetovanju o varnosti pri delu je predsednik slovenskih sindikatov inž. Janez Barborič ugotovil, da modernizacija delovnih procesov še ni dala pričakovanih učinkov v večji humanizaciji dela. Posebej je opozoril na probleme izobraževanja za bolj varno delo, kakor tudi na bolj učinkovito preventivo ter na približevanje zdravstva delovnim organizacijam. Kako aktualna so ta vprašanja, lahko sklepamo po ugotovitvi na istem posvetovanju, namreč, da v Sloveniji zaradi bolezni vsak dan ne dela 29.000 delavcev, zavoljo nesreč pri delu pa ne dela še nadaljnjih 3.000 delavcev.

Zavedamo se, da s športno rekreacijo ne bomo vseh neželenih pojavov bolezni, motorične nespretnosti, nepazljivosti in nesreč pri delu odpravili, lahko pa veliko prispevamo k preventivi, zdravemu načinu življenja, čilosti, spretnosti in vsemu tistemu, kar sodi k delovni sposobnosti.

Zanimanje raziskovalcev na področju znanosti o športu je bilo prvotno usmerjeno le na prvo obdobje življenja, na mladost. Uveljavila se je praksa, da so proučevali gibalne potrebe človeka predvsem v tistih letih, ko je najbolj sposoben za športno igranje in tekmovanje. Danes pa že prevladuje prepričanje, da pri telesni kulturi ne gre samo za mladino in tudi ne samo za vrhunske tekmovalce, temveč za človeka v vseh obdobjih njegovega življenja. V mladosti morajo dobiti ljudje športno znanje, športno vzgojo in športne navade, v mladosti je tudi potrebno, da se ukvarjajo s športnim tekmovanjem. Povedano velja za dečke in deklice, za fante in dekleta. V obdobju zrelosti pa gre predvsem za rekreacijo z namenom, da bi bili zdravi in odporni ter da bi čim dlje ostali na vrhuncu telesne sposobnosti.

Doba, ko je človek sposoben za športne rekorde, se konča že v prvi polovici življenja. Seveda pa bi bilo napačno in usodno, če bi prenehali s športom že v četrtem desetletju življenja, ko se ne morejo več uveljavljati med najhitrejšimi in najspretnejšimi. Trdimo da je športna rekreacija v zrelosti in letih staranja prav tako potrebna, kakor v mladosti, na jasnem pa si moramo biti glede smotrov: ne gre več za uspešno tekmovanje, temveč za ohranjevanje vitalnosti, utrjevanje zdravja, normalno telesno težo in sploh za to, da ne bi prezgodaj omagali.

Raziskovalci mednarodnega slovesa ugotavljajo, da je lahko »človek 20 let dolgo 40 let star«, če upošteva priporočila gerontologov in posveča tudi športni rekreaciji potrebno pozornost. Kdor živi naravno, kdor se utrjuje na svežem zraku, kdor odmerja del prostega časa aktivnostim za obnovo sil in razvedrilo, je lahko pri močeh tudi še v letih, ko gredo njegovi vrstniki že v pokoj. Kdor pa živi afiziološko, kdor npr. samo sedi, kdor dela enostransko (in ne skrbi za rekreacijo za ravnovesje, kompenzacijo in podobno), kdor preživi ves dan v zaprtih prostorih, pesa hitreje. Zdravniki govorijo med drugim o pešačenju zaradi pomanjkanja gibanja, o »involuciji zaradi neaktivnosti«.

Pešanje zaradi pomanjkanja gibanja (hipokinetoza) se polašča ljudi tako po malem, tako nevidno, da tega niti ne opazijo. Po malem pridobivajo na teži, po malem izgubljajo mišično moč, sposobnost srca, elastičnost ožilja, elastičnost prsnega koša, zmogljivost dihal in podobno. Gre za celo vrsto prezgodnjih pojavov staranja. Ljudje se po malem sprijaznijo z njimi in navadno niti ne vedo, da gre predvsem za posledice napak v načinu življenja.

Še vedno se zdi ljudem normalno, da je 50-letni znatno težji od 30-letnega; tudi se zdi normalno, da je 40-letni že okoren, lesen, trd v sklepih, da na primer ne more več teči. Malokdo ve, da bi moral biti človek v drugi polovici življenja vsaj za spoznanje lažji, kakor v najboljših letih. Lažji zaradi tega, ker postajajo z leti mišice in vezi, ki držijo in nosijo breme telesa, šibkejše.

Naše teze o športni aktivnosti in primerni telesni teži v drugi polovici življenja potrjujejo tisočeri zgledi. Poznamo veliko takih občanov, ki jih je športna rekreacija ohranila čvrste, vzdržljive in vitke vse do starosti. Na take naletite med planinci, vrtičkarji, nabiralci gozdnih sadežev, igralci tenisa, smučarji itd. Ko se pozanimate za njihov način življenja, vam povedo, da z rekreativno aktivnostjo v tej ali oni obliki niso nikoli prenehali.

Uspešen začetek

V prvi slovenski namiznoteniški ligi, kjer tekmujejo tudi igralci Gradisa, je bilo odigranih že sedem kol. Ekipa Gradisa je še vedno pri vrhu lestvice. Izredno uspešen začetek v letošnji sezoni ne gre toliko na račun boljše igre ali slabših nasprotnikov, temveč pomembne okrepitve ekipe v letošnji sezoni. V vrste Gradisa je prestopil bivši član Kajuha in prej Olimpije Primož Grintal, ki je v veliki meri pripomogel, da se bo ekipa Gradisa v letošnji sezoni tudi v naprej borila za višja mesta kot doslej. To kažejo že prvi rezultati, saj so v sedmih kolih izgubili le dve srečanji. Posebno nesrečen je bil poraz proti prvaku iz Hrastnika, saj bi bil z malo športne sreče rezultat tudi obraten.

Do zaključka prvega dela tekmovanja sta še dve koli in naši gradbeniki bodo verjetno doživeli še en poraz in eno zmago, saj jih čakata zadnjeuvrščena Sava, ki še ni zmagala v letošnjem tekmovanju in neposredni tekmec za mesto pod vrhom — Triglav iz Kranja

Sicer pa je lestvica po 7. kolu naslednja:

Kemičar	7	7	0	35:14	14
Triglav	7	6	1	32:16	12
Ljubljana	7	5	2	31:14	10
Gradis	7	5	2	28:14	10
Kajuh	7	4	3	26:27	8
Semedela	7	3	4	20:28	6
Lendava	7	2	5	25:29	4
Fužinar	7	2	5	22:31	4
Mariborski tisk	7	1	6	20:34	2
Sava	7	0	7	3:35	0

Zahvala

Upokojenci TOZD Strojno prometnega obrata iz Ljubljane se zahvaljujemo vsem pobudnikom-organizatorjem izleta 21. 11. 1975 na čudovito gradbišče Bernardin. Med potjo smo bili tovariško razpoloženi, med vso vožnjo smo obujali dobre in težke delovne spomine.

Še enkrat lepa hvala za vse.

Upokojenci TOZD SPO

Mustafa Softič

Iz vojske nam pišejo

Že štiri mesece sem v Nišu, kjer služim vojaški rok. Celotnemu kolektivu želim veliko uspeha pri delu in ob koncu leta lepe rezultate poslovanja.

Mitar Andrič
Niš

Sem na odsluženju vojaščine v Beogradu. Rad bi pozdravil vse zaposlene na sektorju v Kranjski gori in Bledu, pa tudi tiste, ki so odšli v Anhovo Seveda lepo pozdravljam tudi vse, ki delajo na naši upravi.

Mustafa Softić
V. p. 4736/3
11002 Beograd

Mitar Andrič

NEZGODE NAS OPOZARJAJO

V mesecu oktobru 1975 se je pri delu poškodovalo 44 delavcev, na poti na delo in z dela pa sta se poškodovala dva delavca.

TOZD GE CELJE (7 poškodb)

Juršek Miha, KV tesar — Pri polaganju betonskih plošč je imenovani pokleknil, ko je hotel vstati, ni mogel sam brez pomoči sodelavca. Boli ga desna noga, da ne more hoditi.

Varenica Pero, PU zidar — Pri betoniranju stebra na koti + 0,0 je stopil na cev cevnega odra, cev se je skotalila izpod noge tako, da si je pri tem poškodoval nogo v gležnju.

Kerezovič Milovan, NK delavec — Pri prenosu betonskih železnih palic je imenovanega udarila palica v glavo.

Hasanovič Omer, PU železokrivec — Pri prenosu armature ⌀ 28 ga je palica, ki mu je zdrsnila, udarila po nogi in trebuhu.

Hamzič Ismet, PU zidar — Pri razopaževanju sten je stopil na žičnik in se nabodel v stopalo desne noge.

Nasič Adžul, tesarski vajenec — Pri podpiranju nosilcev z železnimi stojkami ga je stojka udarila po palcu leve roke.

TOZD GE KOPER (1 poškodba)

Mrak Janez, KV ključavničar — Imenovani je segreval kos jekla, pri tem mu je drobec priletel v oko.

TOZD GE JESENICE (8 poškodb)

Bakonjič Taib, KV tesar — Pri razopaževanju odprtine v zidu je delavec udaril z roko ob betonski zid in si poškodoval prstanec leve roke.

Lazič Kosta, NK delavec — Pri polaganju lesenih plohov v deponijo nove betonarne je imenovanemu spodrsnilo, pri tem mu je ploh zdrsnil na zadnjo stran desne noge in povzročil lažje odrgnine po nogi.

Hadirič Ahmed, KV tesar — Pri zabijanju desk se mu je zapičila trska v desno roko v sredinec pod noht.

Fetič Mehmed, PU tesar — Pri razopaževanju se je pritisnil ob odrsko cev ter se udaril na sredinec leve roke.

Aleksič Nenad, KV tesar — Pri gradnji cevnega delovnega odra je imenovani s tal podajal cevi na oder, sodelavec na odru je eno cev slabo prijel, zato mu je ta zdrsnila iz rok in padla na tla. Med padanjem pa je imenovanemu poškodovala palec leve roke.

Arnavtovič Tahir, NK delavec — Ko je imenovani šel po material v skladišče, je delavcu, ki je podiral fasadni oder, vrgel odrsko spojko na zemljo z odra. Odrska spojka se je odbila od tal in udarila imenovanega v členek leve noge.

Vrankovič Nenad, vajenec — Pri zapenjanju prenosnega odra mu je kavelj od žerjava stisnil palec desne roke.

Milanovič Milan, NK delavec — Pri zlaganju stojk se je udaril s stojko v palec leve roke.

TOZD GE LJUBLJANA (4 poškodbe)

Urbanja Maks, delovodja — Pri obhodu po gradbišču je stopil z desno nogo na okrogel kamen, pri tem mu je zdrsnilo tako, da je padel in si zlomil nogo.

Jelečevič Šefrija, NK delavec — Pri nabiranju materiala za opaže ga je udaril kos bankine po hrbtu.

Prolič Boro, PK delavec — Pri razopaževanju plošče mu je padla čelada z glave. Medtem, ko je pobiral čelado, je priletel kratek ploh s stropa in ga udaril po glavi.

Bobič Esad, NK delavec — Imenovani je imel nalogo planirati zasipni material v jami, sodelavec pa ga utrjevati z žabo. Wri tem je sodelavec iz neznanega vzroka pritisnil na gumb žabe, katera je pri enkratnem skoku udarila imenovanega po roki in mu poškodovala palec.

TOZD GE LJUBLJANA-OKOLICA (4 poškodbe)

Šabič Omer, NK delavec — Pri polaganju armature mu je pri dvigu armaturne palice nad glavo padel drobec materiala v oko.

Mašič Rešid, PK tesar — Imenovani je s škarjami za rezanje armature rezal železno palico v betonskem elementu. Ko je palico prerezal, mu je zaradi pritiska na škarje potegnilo desno roko naprej in z njo je zadel železno sidro. Pri tem si je poškodoval roko.

Karamovič Huso, NK delavec — Pri demontaži betonskega okna si je odrgnil levo roko.

Kovačevič Huse, NK delavec — Imenovani je mešal malto. Za to delo je potreboval lopato, ki je bila na mestu, kjer so bile zložene stojke. Ko je potegnil lopato izpod zloženih stojk, mu je ena od teh padla na prst roke.

TOZD GE MARIBOR (5 poškodb)

Horvat Štefan, PK zidar — Ko je imenovani stopil čez kanal, širok 40 cm, mu je spodrsnilo, pri tem si je poškodoval levo nogo v stopalu.

Škerget Silvester, vajenec — Imenovani je neposredno pred nezgodo delal na delovnem mestu oddaljenem 8 m od mesta nezgode. Samovoljno je zapustil delovno mesto ter odšel pod delovni oder, kjer so zidarji izvajali fasado na četrti etaži (10 m višine). V trenutku, ko je pogledal navzgor, mu je priletela malta v oko.

Klemenčič Franc, KV tesar — Imenovani je žagal na krožni žagi desko ter na kraju prerezane deske odstranjeval odrezan komad s palcem desne roke brez pripomočka, tako da si je poškodoval prst.

Šrok Jože, VK tesar — Pri razopaževanju betonskega elementa je imenovani z roko odstranil moral, istočasno je vajenec udaril po opažu in tako pri dvigu sekire zadel z rezilom imenovanega med prste desne roke.

Hrženjak Josip, KV zidar — Imenovani je šel med armaturnimi sidri in se z desno nogo zadel tako, da je dobil poškodbe pod kolenom.

TOZD GE RAVNE (— poškodb)

V tem mesecu ni bilo zabeleženih poškodb pri delu.

TOZD GE NIZKE GRADNJE MARIBOR (3 poškodbe)

Berglez Ljudmila, gr. tehnik — Pri obhodu gradbišča je imenovani na brežini izkopa zdrsnilo tako, da je padla ca. 1 m globoko in si poškodovala nogo v gležnju.

Trstenjak Josip, PK tesar — Imenovani je delal pri opaževanju stebrov betonarne. Pri tem je stopil na žebelj in si ranil stopalo desne noge.

Matuš Tatjana, knjigovodja — Imenovana se je vračala z dela domov in ji je v Prežihovi ulici spodrsnilo. Noga ji je klecnila tako, da je padla in si poškodovala gleženj.

TOZD KO LJUBLJANA (1 poškodba)

Doler Ivan, KV ključavničar — Pri prekladanju profilov je imenovanemu stisnil profil palec desne noge.

TOZD KO MARIBOR (1 poškodba)

Kristl Branko, VK strugar — Imenovani je pri sestopu iz mešalnika stopil na dovodni kabel preizkusne stikalne mizice, katera je bila na mešalniku, zato mu je padla in sicer na glavo in ga poškodovala.

TOZD LIO ŠKOFJA LOKA (7 poškodb)

Bjelič Fuad, PK delavec — Pri boksu sortirnega transportnerja je zaradi prevelike količine nerazsortiranih plohov en kos zdrsnil in padel imenovanemu na desno nogo.

Tavčar Tone, PK delavec — Pri čiščenju dvorišča v okolici mehanične delavnice je imenovanemu padel nek drobec materiala v oko.

Nose Franc, PK delavec — Pri sekanju žamanja se mu je zasadila v prst trska, katero si je sam izdrl. Naknadno se je začelo to mesto gnojiti ter je moral iskati zdravniško pomoč.

Tanšek Jože, PU delavec — Pri izrezovanju kolutov za opaže na tračni žagi mu je na grči spodletelo tako, da je s palcem desne roke zadel ob žagin list.

Pešič Zoran, KV delavec — Pri robljenju plohov je imenovani z roko udaril v delovno mizo in si jo poškodoval.

Bojič Milan, vajenec — Pri valjanju hlodov od uvoznega transporterja do nastavkov tračne žage ga je hlod stisnil in mu poškodoval sredinec leve roke.

Mehinovič Miralen, vajenec — Med delovnim odmorom je sedel na dvižni voziček. Voziček je bil v gornjem položaju, eden od vajencev je pritisnil na sklopko za dviganje in spuščanje vozička. Z roko je imenovani držal gornji del vozička tako, da mu je stisnilo prstanec leve roke.

TOZD OGP LJUBLJANA (1 poškodba)

Puškar Redo, PK betoner — Na poti v službo ga je v vasi Studenec na Zaloški cesti s stranske neprednostne ceste izsilil osebni avtomobil, vsled česar je prišlo do prometne nesreče.

TOZD SPO LJUBLJANA (— poškodb)

V tem mesecu ni bilo zabeleženih poškodb pri delu.

TOZD ŽELEZOKRIVNICA (4 poškodbe)

Prijave nesreč pri delu še niso dostavljene.

Bojan Bambič

KRIŽANKA — 30 let Gradisa

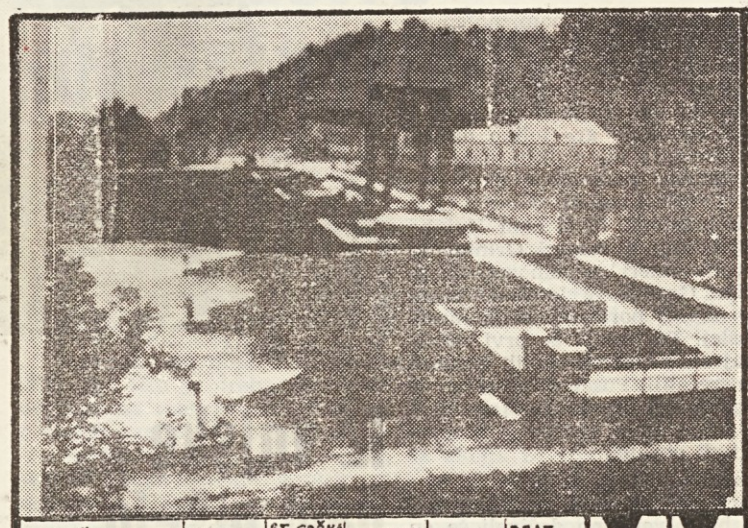

GRADIS 30 LET

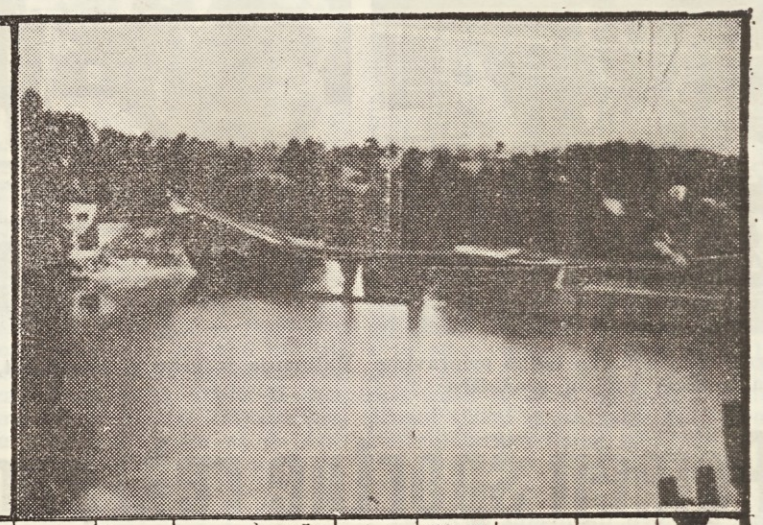

MOŠTVO, TEAM — FILIP KUMBATOVIĆ — ST. GRŠKA KOLONIJA NA HALKIDIKI — MESTECE V SEV. DALMACIJI — ITAL. KAMION — BRAT REFORMATORJA CIRILA

URAD EKONOMA

TRAGIČNI JUNAK OTROŠKIH FILMSKIH RISANK

HRV. FILM. IGRALKA, INGE

GRŠKI BOG PASTIRJEV

PRIPADNIK ZAN. VERE STARIH SLOVANOV

AZIJSKO DREVO — PRITRDILNICA

KRAJ PRI DOMŽALAH

LEPI MLADENIČ IZ GRŠKE MITOLOG.

SESTAVIL M. HERNEC — FR. PISATELJ, ALEK "TRIJE MUŠKETIRJI" — TEKMOV. V STARI GRČIJI

MESTO V SLAVONIJI V SR HRVATSKI

PREMIŠLJANJE O MOŽNEM ODGOVORU

MODNI KROJAČ — IGRALNA KARTA

LESENI OPAŽ — NACIJA

KRAJ OB DRAVI ZAN. OD MB. — ODRSKO DELO BAV. VSEB.

VODNA ŽIVAL — SESTANEK — HUNSKI VOJSKOVODJA

STANE RAKAR — URADNI SPIS

KRATICA NAŠIH OBRATOV — MESO TELETA — DIREKTOR GFS, IKO

30 — ŠVEDSKO IME ZA TURKU — KEMIČNAK ALUMINIJ — POBOČJE

EDISON

ŠOFER V K. O. MARIBOR — GROBO SUKNO — POSTOPEK

EGIPČAN BOG PLODNOSTI

30 — STRINA — EVNUH, KASTRAT — KOS CELOTE

STRUP. KAČA — KONICA — TUJE ŽEN. IME

JERŠAN

NOVAK LUDVIK NEODBLEČEN GOL — KRILO RIMSKE KONJENIKE — GOLMANK OLIMPIJA

OBLIKA PADAVIN — DEL LOGARITMA

30 — POKRAJINA V SRBIJI — OBLAK TIK NAD ZEMLJO — OFICIRSKI ČIN

REKA V INDOKINI — PROSTOR ZA BORBE — GEOGRAF. TOČKA

LATINSKI VEZNIK — OS. ZAIM. — ŠOFER SPOTROBENTAR — ORIENTAL. PRAŠEK ZA LASE — SISTEM BARVNE TV — PREDLOG — UPRAVNI ODBOR

UPORAB. ŽIVALSKI IZTREBKI — VENČEK RAŽNIH MELODIJ — RAJKO PURNAT

PISATELJI — KRATICA FR. TERORIST. ORGAN. — NORVES. DIPLOMATALIE

LOČILNI VEZNIK — SLOJ — IME SLOV. SKLADAT. PAHORJA — GRŠKI JUNAK — ALBERT LANG

NOETOVA BARKA — KERŠIČ — ST. MESTO V M. AZIJI

AMER. UNIVERZA V NEW HAVENU — MEDMET — DESNI PRITOK VOLGE

GRČIJA — MER. ENOTA ZA GLASNOST — SELEN — DOMAČINA NA NOVI ZELAND.

MASTEN IZLOČEK ČEBEL — 30 — PRVOTNI PREBIV. AMERIKE

MANJŠE NASELJE — MARTINŠEK — REPŠE JOŽE — 30 LET USPEHOV — DIPL. EKONOMIST IZ — OSVEŽILNA PIJAČA — PTICA UJEDA — SRBSKI NAZIV ZA VOJVODINCA — VIKTOR CAR — SREDSTVO OBVEŠČANJA

ŠTEVNIK — SKUP. SLUŽB. VINKO

EDEN OD MUŠKETIRJEV — JAPONSKO MESTO

PISEC NOVEL — ŽELEZOVA RUDA

STAROSL. PIJAČA — JADRAN. OTOK — ŽENSKI SALONSKI ČEVLJI — ANG. PISATELJ (DOYLE)

MEDNAR. OLIMP. KOMITE — SI

OKOV, VEZ — IME DRUGE PERONOVE ŽENE

ŠTEVNIK

INDIJSKA REKA — EL SADAT

VIŠNER ANTON

POMOČ. DIREKTOR APS, STANE — ZADETEK V LASTNO MREŽO

VUKOVAR — BAJESLOV. ZGODBA

30 — BIKOBOREC — GIBANJE PO ZRAKU

GOZDNA RASTLINA — PAJKO STROPNIK

5. ŠKLON, MESTNIK — NOBELIJ

BELEŽNICA

DELI KNJIG

PRED LETI ODLIČEN SLOV. NOGOMETAŠ

ALBIN PERNAT

VODNA STRUJA — ALŽIRSKA LUKA — ŽIDOVSKA MESTNA ČETRT — IZVIRNIK

SPODNJE OKONČINE — STOJ!

OZNAKA ZA ZAČASNO REGISTRACIJO AVT. — VEZNIK — RANER

ILOVICA

HELIJ — CIRINGER — ITALIJAN — ŠVEHLA MIRO

30 — SOSEDJA ZAPOREDNE VRSTE — IRIDIJ — VRSTA RASTLINE RAZCVETJA — PREBIVALEC GL. MESTA GRČIJE — OSTI

MOČAN ČLOVEK — DVA SAMOGLASNIKA

MUZA LJUB. POEZIJE — OČRT — ŠPORTNO DRUŠTVO

GNOJNA TVORBA — IME AM. FIL. IGR. FARROW — BARVA KOŽE, POLTI

NEM. PREDLOG — STAČNA NIKALNICA — NIKELJ

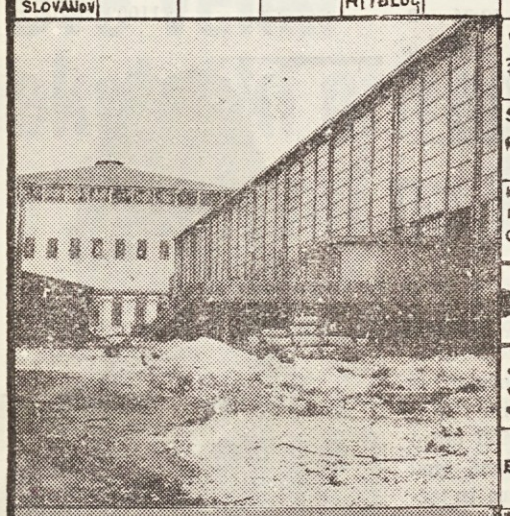

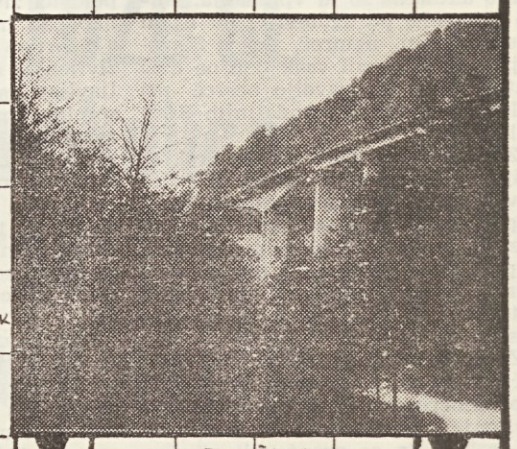

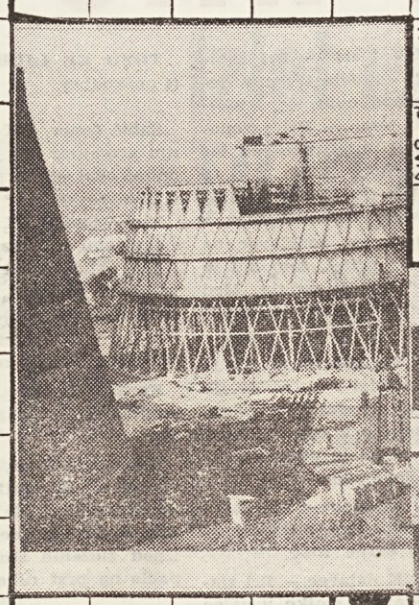

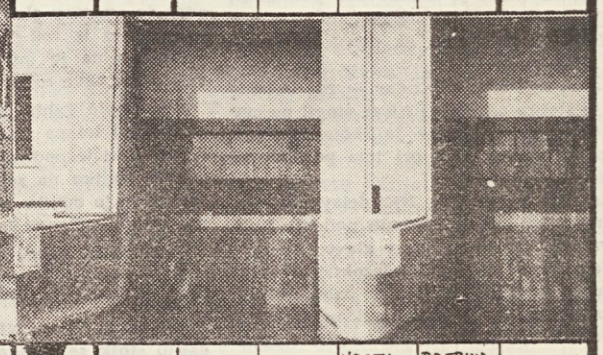

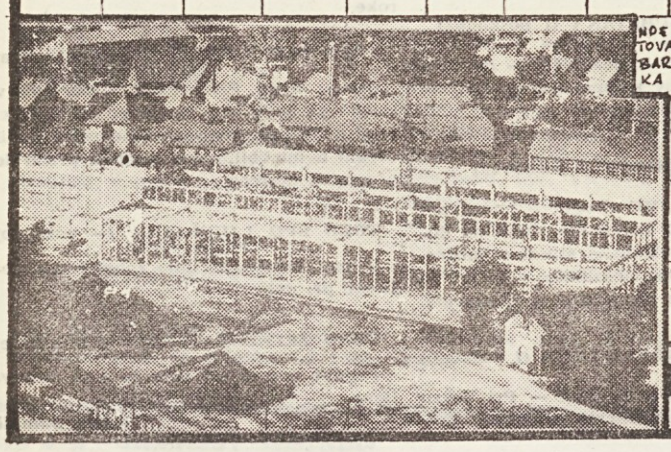

30 LET GRADIS — LASTNIK — LAČINJOVIĆ RUDI — LOŠČILO

SLOVENSKA OPERNA PEVKA BRATUŽ

NARODNA IN UNIVERZITETNA KNJIŽNICA LJUBLJANA